

**F. Köçərli adına Respublika
Uşaq Kitabxanası**

Bayramlar – Xalqların Mənəvi Yaddaşı və Birlik Rəmzi

Bayramlar yalnız sevinc və istirahət günü deyil, həm də xalqın tarixi yaddaşını, milli kimliyini və mənəvi dəyərlərini yaşadan mühüm bir vasitədir. Hər bir bayram özündə müəyyən bir tarix, ideya və ya mənəvi məna daşıyır.

Tərtibçi:

Aynurə Əliyeva

Redaktor:

Ruhiyyə Məmmədli

Bayramlar – Xalqların Mənəvi Yaddaşı və Birlik Rəmzi - kütləvi oxucular üçün hazırlanmış metodiki vəsait; Dünyanın bütün xalqlarının özünəməxsus bayramları vardır. Hər bir xalq öz tarixi, dini və mədəni xüsusiyyətlərinə uyğun olaraq müxtəlif bayramlar formalaşdırmışdır. Bununla yanaşı, bütün bayramları birləşdirən ortaq cəhət insanların birlik, sevinc, ümid və həmrəylik duyğularını ifadə etməsidir. /tərt. ed. A. Əliyeva; red. R.Məmmədli; F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası.- Bakı, 2026.- 48s.

Ünvan:AZ-1022 Bakı şəh.,S.Vurğun küç.88;

E-mail: info@clb.az.

İnternet ünvanı: www.clb.az

©F. Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası, 2026

Giriş

Bayramlar insan həyatının ən qədim və ən dəyərli ənənələrindən biridir. Tarixin bütün dövrlərində insanlar mühüm hadisələri, təbiətdə baş verən dəyişiklikləri, dini inancları, milli qürur hissini və ictimai əhəmiyyət daşıyan günləri xüsusi mərasimlərlə qeyd etmişlər. Bu mərasimlər zaman keçdikcə bayramlara çevrilmiş, cəmiyyətlərin mədəni həyatında mühüm yer tutmuşdur. Bəzi bayramlar qədim inancların və adətlərin nəticəsi olaraq yaranmış, bəziləri dini hadisələrlə bağlı formalaşmış, digərləri isə dövlətlərin və xalqların tarixində baş verən mühüm hadisələrin xatirəsinə təsis edilmişdir.

İnsanlar bayramlar vasitəsilə keçmişlərini xatırlayır, milli-mənəvi dəyərlərinə sahib çıxır və gələcək nəsillərə zəngin mədəni irs ötürürlər. Bayram günlərində ailələr bir araya gəlir, qohumluq və dostluq əlaqələri möhkəmlənir, insanlar sevinc və həmrəylik hisslərini bölüşürlər. Bu xüsusiyyətlər bayramları cəmiyyətin mənəvi birliyini gücləndirən mühüm amillərdən birinə çevirir.

Dünyanın bütün xalqlarının özünəməxsus bayramları vardır. Hər bir xalq öz tarixi, dini və mədəni xüsusiyyətlərinə uyğun olaraq müxtəlif bayramlar formalaşdırmışdır. Bununla yanaşı, bütün bayramları birləşdirən ortaq cəhət insanların birlik, sevinc, ümid və həmrəylik duyğularını ifadə etməsidir. Bayramlar insanların gündəlik həyatın qayğılarından uzaqlaşaraq mənəvi rahatlıq tapmasına, yaxınları ilə daha çox vaxt keçirməsinə və həyatın gözəlliklərini paylaşmasına imkan yaradır. Bayramlar eyni zamanda mədəniyyətin qorunması və yaşadılması baxımından da mühüm əhəmiyyət daşıyır. Xalq mahnıları, milli rəqslər, folklor nümunələri, adət-ənənələr və milli mətbəx nümunələri məhz bayramlar vasitəsilə nəsildən-nəslə ötürülür. Bu günlərdə keçirilən tədbirlər və mərasimlər xalqın mədəni sərvətlərinin yaşadılmasına xidmət edir.

Müasir dövrdə bayramlar yalnız milli sərhədlərlə məhdudlaşmır. Bir çox beynəlxalq və ümumbəşəri bayramlar dünyanın müxtəlif ölkələrində qeyd olunur. Bu isə xalqlar arasında dostluğun, qarşılıqlı hörmətin və mədəni əlaqələrin inkişafına töhfə verir. Bayramlar insanları bir araya gətirən, fərqli mədəniyyətləri yaxınlaşdıran və ümumi dəyərləri təşviq edən mühüm sosial hadisədir. Nəticə etibarilə, bayramlar insanlığın mənəvi xəzinəsinin ayrılmaz hissəsidir. Onlar keçmişlə gələcək arasında körpü yaradır, insanlara sevinc bəxş edir, milli-mənəvi dəyərlərin qorunmasına xidmət edir və cəmiyyətin birlik ruhunu gücləndirir. Bayramlar hər bir xalqın tarixini, mədəniyyətini və dünyagörüşünü özündə əks etdirən canlı ənənələr kimi əsrlər boyu yaşayır və gələcək nəsillərə ötürülür.

F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası olaraq oxucular arasında milli-mədəni dəyərlərimizin qorunması və onun marifləndirilməsi ilə əlaqədar olaraq "Bayramlar – Xalqların Mənəvi Yaddaşı və Birlik Rəmzi" adlı metodiki vəsaiti yazmağı özümüzə borc bildik. Böyük fəxarət hissi ilə yazdığımız bu vəsait iki hissədən ibarətdir. I hissə "Bayramlar: Mədəni İrsin Daşıyıcısı" adlanır. II hissədə

isə "Bayramlar: Keçmişin Səsi, Gələcəyin Ümidi", adlanır və kitabxanada təşkil olunan tədbirlərdən söhbət açılır.

Milli dəyərlərimiz hesab edilən bayramramların tanınması münasibəti ilə kitabxanada sərgi təşkil olunur. Sərgidə sözü gedən günlərdən bəhs edən ədəbiyyatla dövrü mətbuat materialları qoyulur. Həmçinin sərgidə görkəmli şəxsiyyətin mövzu ilə bağlı söylədiyi kəlamlara yer verilir. Sərgiyə müxtəlif başlıqlar, "Bayramlar: Xalqların Mənəvi Yaddaşı", "Sevincin və Birliyin Rəmzi", "Bayramlar və İnsanlıq Tarixi", "Zamanı Mənalandıran Günlər", "Bayramlar: Keçmişdən Gələcəyə Körpü", "Mədəniyyətin Yaşayan Nəbzi", "Bayramların Fəlsəfəsi və Mahiyyəti", "Xatirələrin və Ümidlərin Bayramı", "Tarixin Yaddaşında Bayramlar", "Bayramlar – Birliyin Gücü", "İnsanları Yaxınlaşdıran Dəyərlər", "Bayramların Sosial və Mənəvi Əhəmiyyəti", "Bayramlar və Milli Kimlik", "Ənənələrin Yaşadığı Günlər", "Bayramlar: Mədəni İrsin Daşıyıcısı", "Sevincin Təqvim", "Ümidlə Başlayan Bayramlar", "Bayramlar və Həmrəylik Duyğusu", "Xalqın Tarixi Yaddaşı", "Bayramlar – Həyata Rəng Qatan Günlər", "Mədəniyyətin və Birliyin Bayramı", "Bayramların Yaranma Tarixi", "Tarixdən Bu Günə Bayram Ənənələri", "Bayramlar və Cəmiyyət Həyatı", "Bayramlar: Sevincin Universal Dili", "Mədəniyyət və Bayram Fenomeni", "Bayramlar – Xoşbəxtliyin Ünvanı", "İnsan Ruhunun Işıqlı Anları", "Bayramlar və Milli Dəyərlər", "Bayramlar: Keçmişin Səsi, Gələcəyin Ümidi", "Birliyin Nəğməsi, Sevincin Sədası", "Bayramların Birləşdirici Gücü", "Bayramlar və Mənəvi İrs", "Zamanın Ən Gözəl Hədiyyəsi", "Bayramlar – Xalqların Ortaq Sərvəti", "Mədəniyyətin Bayramlarla Yaşayan Tarixi", "Bayramlar və Ümumbəşəri Dəyərlər", "Həyatın Sevinc Dolu Dayanacaqları", "Bayramlar: İnsanlığın Ortaq Sevinci", "Bir Xalqın Ruhunu Yaşadan Bayramlar" və s. verilə bilər. Bununla yanaşı kitabxanada mövzu ilə əlaqədar bir sıra tədbirlər keçirilə bilər. Bunlardan biri də "Konfrans" dır. Kitabxanada yuxarı sinif şagirdlərinin iştirakı ilə "Milli dəyərlərimizin nişanı-bayramlar, əlamətdar günlər" ilə bağlı **konfrans** da təşkil etmək mümkündür. Konfransdan əvvəl onun proqramı tərtib olunmalı, konfransın keçiriləcəyi dəqiq vaxt müəyyən olunmalıdır. Proqramda konfransda çıxış edərək qonaqların, tarixçilərin, siyasətçilərin və şagirdlərin adları, onların çıxış edəcəkləri mövzular, tədbirin keçiriləcəyi dəqiq vaxt məkan və zaman qeyd olunur. Konfrans zamanı Milli Bayramlarımız haqqında kitab və digər yazılar yazmış tarixçilər, araşdırmaçılar, jurnalist, yazıçı və şairlərin çıxışları dinlənir. Oxucu konfransının planını sizə təqdim edirik:

1. Giriş hissə (Milli Bayramların yaranması və qeyd edilməsi haqqında məruzə).
2. Milli Bayramlar və əlamətdar günlər" haqqında kitabxana rəhbərliyinin, jurnalist, yazıçı və tarixçilərin çıxışları.
3. Yuxarı sinif şagirdlərindən ibarət olan oxucuların bayramlar haqqında məruzələri.
4. Konfransın yekunu.

Kitabxanaçı: - Bayramların Yaranma Tarixi: İnsanlıq Tarixinin Sevinci və Mənəvi Yaddaşı

İnsan cəmiyyətinin formalaşdığı ilk dövrlərdən başlayaraq insanlar yalnız yaşamaq uğrunda mübarizə aparmamış, eyni zamanda həyatın sevincini, təbiətin gözəlliyini və mühüm hadisələri qeyd etmək üçün müxtəlif mərasimlər yaratmışlar. Məhz bu mərasimlər zaman keçdikcə bayramlara çevrilmiş, xalqların mədəniyyətinin, adət-ənənələrinin və mənəvi dünyasının ayrılmaz hissəsi olmuşdur. Bu gün dünyanın hər yerində qeyd olunan yüzlərlə bayramın arxasında minilliklər boyu formalaşan tarixi, dini, sosial və mədəni proseslər dayanır.

Bayramların İlk Mənbələri

Tarixçilərin fikrincə, bayramların yaranması insanın təbiətlə münasibətindən qaynaqlanır. İbtidai insanlar həyatlarını təbiətin ritminə uyğun qururdular. Günəşin doğub-batması, fəsilələrin dəyişməsi, yağışların yağması, çayların daşması və məhsulun yetişməsi onların gündəlik həyatına birbaşa təsir edirdi. Buna görə də insanlar təbiət hadisələrini müqəddəsləşdirir, onlara sitayiş edir və müxtəlif mərasimlər təşkil edirdilər. Ən qədim bayramlar əsasən məhsuldarlıq, ovçuluq, əkinçilik və təbiətin oyanışı ilə bağlı olmuşdur. İnsanlar inanırdılar ki, müəyyən mərasimlər keçirməklə təbiətin güclərini razı sala və bolluq əldə edə bilərlər. Bu mərasimlərdə mahnılar oxunur, rəqslər edilir, qurbanlar təqdim olunur və kollektiv ayinlər keçirilirdi.

Qədim Sivilizasiyalarda Bayramlar

Bayram ənənələri qədim sivilizasiyalarda daha sistemli şəkildə formalaşmışdır. Qədim Misirdə Nil çayının daşması münasibətilə xüsusi şənliklər keçirilirdi. Çünki Nilin daşması torpaqların münbitliyini artırır və məhsul bolluğu yaradırdı. Misirlilər günəş tanrısı Ra və digər tanrılar şərəfinə də müxtəlif dini mərasimlər təşkil edirdilər. Mesopotamiyada Yeni il bayramı xüsusi əhəmiyyət daşıyırdı. Babillilər yeni ilin gəlişini bir neçə gün davam edən mərasimlərlə qeyd edir, insanların və dövlətin gələcək taleyi üçün dualar edirdilər.

Qədim Yunanıstanda bayramlar dini xarakter daşımaqla yanaşı, idman və incəsənətlə də bağlı idi. Olimpiya oyunları yalnız idman yarışı deyil, həm də böyük xalq bayramı hesab olunurdu. Qədim Romada isə Saturnaliya bayramı insanların bərabərliyi, şənliyi və həmrəyliyi simvolu kimi qeyd edilirdi.

Bayramların Dini Xarakter Alması

Dünya dinlərinin yaranması ilə bayramların məzmununda yeni mərhələ başladı. Dini inanclar insanların həyatında mühüm yer tutduqca bayramlar da mənəvi və əxlaqi dəyərlərin daşıyıcısına çevrildi.

İslam dünyasında Ramazan və Qurban bayramları xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Ramazan bayramı bir aylıq orucun başa çatmasını, mənəvi saflaşmanı və paylaşma

mədəniyyətini ifadə edir. Qurban bayramı isə fədakarlıq, mərhəmət və yardımlaşma ideyalarını təcəssüm etdirir. Xristian dünyasında Milad İsa Məsihin doğumunu, Pasxa isə onun dirilməsi inancını simvolizə edir. Bu bayramlar əsrlər boyu milyonlarla insanın mənəvi həyatının ayrılmaz hissəsi olmuşdur. Yəhudi xalqının Hanuka və Pesax bayramları da tarixi və dini yaddaşın qorunmasına xidmət edən mühüm ənənələrdəndir.

Mövsümi və Milli Bayramların Formalaşması

Bayramlar yalnız dini xarakter daşımamışdır. Bir çox xalqlar təbiətin dəyişməsini və mövsümlərin başlanmasını da xüsusi günlərlə qeyd etmişlər. Bu baxımdan Novruz dünyanın ən qədim bayramlarından biri hesab olunur.

Novruzun tarixi minilliklərə söykənir. Bu bayram yazın gəlişini, təbiətin yenilənməsini, həyatın canlanmasını və insanın təbiətlə harmoniyasını ifadə edir. Novruz əsrlər boyu müxtəlif xalqlar tərəfindən yaşadılmış və bu gün də geniş şəkildə qeyd olunmaqdadır.

Dövlətlərin yaranması və milli şüurun formalaşması ilə yeni bayramlar meydana çıxmışdır. Müstəqillik günləri, dövlət bayrağı günləri, konstitusiya günləri və digər tarixi əhəmiyyət daşıyan tarixlər milli bayram kimi qeyd olunmağa başlamışdır. Bu cür bayramlar xalqın dövlətçilik ənənələrini və milli kimliyini möhkəmləndirir.

Bayramların Sosial və Mədəni Əhəmiyyəti

Bayramlar yalnız istirahət günü deyil. Onlar cəmiyyətin mənəvi birliyini gücləndirən mühüm sosial hadisələrdir. Bayram günlərində insanlar ailələri ilə bir araya gəlir, qohumluq və dostluq münasibətlərini möhkəmləndirirlər. Bu günlər insanların gündəlik qayğılardan uzaqlaşaraq sevinc və birlik hissini yaşamasına imkan yaradır. Bayramlar eyni zamanda mədəni irsin qorunmasına xidmət edir. Xalq oyunları, milli musiqilər, ənənəvi yeməklər, folklor nümunələri və qədim adətlər məhz bayramlar vasitəsilə nəsildən-nəslə ötürülür. Bir çox milli dəyərlər məhz bayram ənənələrinin sayəsində bu günə qədər yaşamaqdadır.

Müasir Dünyada Bayramlar

Qloballaşma dövründə bayramlar xalqları bir-birinə daha da yaxınlaşdıran amillərdən birinə çevrilmişdir. Bu gün bir çox beynəlxalq bayramlar dünyanın müxtəlif ölkələrində qeyd olunur. Yeni il, Beynəlxalq Qadınlar Günü, Uşaqların Müdafiəsi Günü və digər əlamətdar tarixlər insanların ümumbəşəri dəyərlər ətrafında birləşməsinə xidmət edir. Müasir texnologiyalar və informasiya vasitələri bayramların qeyd olunma formasını dəyişsə də, onların əsas mahiyyəti dəyişməz qalır. İnsanlar bu gün də bayramları sevincin, ümidin, birlik və həmrəyliyin rəmzi kimi yaşayırlar. Bayramlar insanlığın minilliklər ərzində yaratdığı ən zəngin mənəvi və mədəni irs nümunələrindən biridir. Onların yaranması insanların təbiətə münasibəti, dini inancları, tarixi hadisələri və sosial həyatı ilə sıx bağlı olmuşdur. Bayramlar keçmişlə bu gün arasında körpü yaradır, milli kimliyi qoruyur, insanları bir araya gətirir və cəmiyyətə mənəvi dəyərlər aşılayır. Məhz buna görə də

bayramlar yalnız təqvimdə qeyd olunan günlər deyil, xalqın yaddaşını, mədəniyyətini və mənəvi dünyasını yaşadan dəyərli ənənələrdir.

Kitabxanaçının çıxışından sonra konfransda iştirak edən məruzəçilərə söz verilir.

I məruzəçi: 28 May – Şərqdə Doğan İlk Cümhuriyyət Günəşi

28 May Azərbaycan xalqının tarixində qızıl hərflərlə yazılmış, milli qürurun, azadlıq iradəsinin və dövlətçilik ənənələrinin təntənəsini ifadə edən müqəddəs bir gündür. Bu tarix sadəcə təqvimdə qeyd olunan bir gün deyil, əsrlər boyu müstəqillik arzusu ilə yaşayan bir xalqın öz taleyinə sahib çıxmasının, milli iradəsini ortaya qoymasının və dövlətçilik ənənələrini bərpa etməsinin rəmzidir. Məhz 1918-ci il mayın 28-də Azərbaycan xalqı Şərqdə ilk demokratik, hüquqi və parlamentli respublikanı – Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətini yaratmaqla dünya tarixində yeni bir səhifə açdı. XX əsrin əvvəlləri dünya siyasi xəritəsinin yenidən formalaşdığı mürəkkəb və ziddiyyətli bir dövr idi. Birinci Dünya müharibəsinin yaratdığı ağır nəticələr, imperiyaların dağılması və xalqların azadlıq uğrunda mübarizəsi yeni dövlətlərin yaranmasına şərait yaratmışdı. 1917-ci ildə Rusiya imperiyasının süqutundan sonra Cənubi Qafqaz xalqları da öz müqəddəratını müəyyənləşdirmək imkanı əldə etdilər. Məhz belə mürəkkəb siyasi şəraitdə Azərbaycan ziyalıları, milli düşüncəli siyasətçilər və dövlət adamları xalqın gələcəyini düşünərək tarixi qərar qəbul etdilər. 1918-ci il mayın 28-də Tiflisdə Azərbaycan Milli Şurası tərəfindən qəbul edilən İstiqlal Bəyannaməsi Azərbaycanın müstəqil dövlət elan olunduğunu bütün dünyaya bəyan etdi. Cəmi altı maddədən ibarət olan bu sənəd müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin hüquqi təməlini qoydu. Bəyannamədə xalq hakimiyyəti, milli suverenlik, bütün vətəndaşların hüquq bərabərliyi, demokratik idarəçilik prinsipləri öz əksini tapmışdı. Bu, yalnız Azərbaycan üçün deyil, bütövlükdə müsəlman Şərqi üçün tarixi hadisə idi.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradılması görkəmli dövlət xadimlərinin və ziyalıların fədakar fəaliyyəti nəticəsində mümkün olmuşdur. Bu tarixi missiyanın önündə duran şəxsiyyətlərdən biri Məmməd Əmin Rəsulzadə idi. Onun “Bir kərə yüksələn bayraq bir daha enməz!” kəlamı milli istiqlal ideyasının rəmzinə çevrilmişdir. Fətəli xan Xoyski ilk hökumətin başçısı kimi dövlət quruculuğu işlərinə rəhbərlik etmiş, Əlimərdan bəy Topçubaşov Azərbaycan diplomatiyasının əsasını qoymuş, Nəsim bəy Yusifbəyli, Həsən bəy Ağayev, Xəlil bəy Xasmməmmədov və digər görkəmli şəxsiyyətlər dövlətin inkişafı naminə yorulmadan çalışmışlar. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti öz dövrünün ən demokratik dövlətlərindən biri idi. O dövrdə dünyanın bir çox ölkələrində demokratik prinsiplər tam formalaşmadığı halda, Azərbaycan parlamentli respublika modelini seçmişdi. Parlamentdə müxtəlif siyasi partiyalarla yanaşı, ölkədə yaşayan müxtəlif xalqların nümayəndələri də təmsil olunurdular. Bu isə dövlətin demokratik mahiyyətini və tolerantlıq ənənələrini göstərirdi.

Cümhuriyyətin ən böyük nailiyyətlərindən biri qadın hüquqlarının təmin olunması idi. 1918-ci ildə Azərbaycan qadınlara seçki hüququ verən ilk müsəlman ölkəsi oldu. Maraqlıdır ki, həmin dövrdə ABŞ-da qadınlar yalnız 1920-ci ildə, Fransada isə 1944-cü ildə seçki hüququ əldə etmişdilər. Bu fakt Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin nə qədər mütərəqqi və qabaqcıl düşüncəyə malik olduğunu sübut edir. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti cəmi 23 ay fəaliyyət göstərsə də, bu qısa müddətdə böyük dövlətçilik təcrübəsi formalaşdırdı. Bu dövrdə 230-dan çox qanun qəbul edildi, milli ordu yaradıldı, dövlət atributları təsis olundu, milli valyuta dövriyyəyə buraxıldı, təhsil və mədəniyyət sahəsində mühüm islahatlar həyata keçirildi. 1919-cu il sentyabrın 1-də Bakı Dövlət Universitetinin yaradılması haqqında qərarın qəbul edilməsi Azərbaycan elm və təhsil tarixində yeni mərhələnin başlanğıcı oldu. Cümhuriyyət hökuməti beynəlxalq arenada da ölkənin tanınması istiqamətində ciddi addımlar atırdı. Paris Sülh Konfransında Azərbaycan nümayəndə heyəti ölkənin müstəqilliyinin tanınması üçün böyük diplomatik fəaliyyət göstərirdi. Nəticədə 1920-ci il yanvarın 11-də Antanta Ali Şurası Azərbaycanı de-fakto tanıdı. Bu hadisə gənc dövlətin beynəlxalq nüfuzunun və siyasi uğurunun göstəricisi idi. Lakin mürəkkəb geosiyasi vəziyyət Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin uzunömürlü olmasına imkan vermədi. 1920-ci il aprelin 28-də bolşevik Rusiyasının hərbi müdaxiləsi nəticəsində respublikanın fəaliyyətinə son qoyuldu. Buna baxmayaraq, cəmi 23 aylıq ömrə malik olan bu dövlət xalqın yaddaşında silinməz iz buraxdı və gələcək nəsillərin azadlıq mübarizəsinə ilham verdi. 1991-ci ildə Azərbaycan öz dövlət müstəqilliyini bərpa edərkən məhz Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin siyasi və hüquqi varisi olduğunu bəyan etdi. Bu gün Azərbaycan Respublikasının üçrəngli bayrağı, dövlətçilik ənənələri və milli idealları 1918-ci ildə əsas qoyulmuş Cümhuriyyətin irsindən qaynaqlanır.

Bu gün 28 May Respublika Günü hər bir azərbaycanlı üçün qürur və iftixar mənbəyidir. Bu tarix xalqımızın azadlıq eşqinin, dövlətçilik təfəkkürünün və milli birliyinin təcəssümüdür. Hər il mayın 28-də dalğalanan üçrəngli bayrağımız bizə xatırladır ki, azadlıq uğrunda qazanılmış hər bir nailiyyət böyük fədakarlıq və mübarizənin nəticəsidir. 28 May təkcə keçmişə ehtiram deyil, həm də gələcəyə inamdır. Bu gün Azərbaycan xalqının milli iradəsinin, dövlətçilik ənənələrinin və istiqlal ruhunun əbədi yaşadığını nümayiş etdirən müqəddəs tarixdir. Respublika Günü Azərbaycan dövlətçiliyinin şanlı salnaməsi, xalqımızın isə ən böyük qürur mənbələrindən biridir.

II məruzəçi: 31 Dekabr – Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü: Milli Birliyin və Mənəvi Bütövlüyün Təntənəsi

Tarix boyu xalqların gücü yalnız onların malik olduqları sərvətlərlə deyil, həm də milli birlikləri, mənəvi dəyərləri və ortaq idealları ilə ölçülmüşdür. Dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan milyonlarla soydaşını vahid məqsəd ətrafında

birləşdirən Azərbaycan xalqı da öz həmrəyliyi, milli kimliyi və dövlətçilik ənənələri ilə seçilən xalqlardandır. Məhz bu birliyin, milli bağlılığın və mənəvi bütövlüyün təcəssümü olan 31 Dekabr – Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü müasir Azərbaycan tarixinin ən əlamətdar bayramlarından biridir.

Bu gün dünyanın müxtəlif qitələrində yaşayan milyonlarla azərbaycanlıni ortaq tarix, ortaq dil, ortaq mədəniyyət və Vətən sevgisi ətrafında birləşdirən milli birlik bayramıdır. Həmrəylik Günü yalnız təqvimdə qeyd olunan bir tarix deyil, Azərbaycançılıq ideologiyasının, milli özünüdərkini və xalqımızın sarsılmaz birliyinin simvoludur.

Milli Birlikdən Doğan Tarixi Gün

XX əsrin sonları Azərbaycan xalqının taleyində mühüm dönüş nöqtələri ilə yadda qalmışdır. Sovet imperiyasının zəifləməsi fonunda milli azadlıq hərəkatının güclənməsi xalqımızın öz milli kimliyinə və tarixi köklərinə daha sıx bağlanmasına səbəb olmuşdur. 1989-cu ilin dekabr ayında Araz çayı boyunca yerləşən sərhəd maneələrinin sökülməsi Azərbaycan xalqının milli birliyə və bütövlüyə olan arzusunun rəmzinə çevrildi. Uzun illər boyunca süni şəkildə ayrılmış soydaşlarımız arasında mənəvi yaxınlaşma prosesi başladı. Həmin hadisələr Azərbaycan xalqının həmrəyliyinin və milli birlik istəyinin güclü ifadəsi kimi tarixə düşdü. Məhz bu tarixi proseslərin nəticəsi olaraq ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən 1991-ci il dekabrın 16-da Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisində 31 Dekabr tarixinin Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü elan olunması haqqında qərar qəbul edildi. Sonradan bu əlamətdar gün bütün Azərbaycan xalqının milli bayramına çevrildi.

Dünyaya Səpələnmiş Milyonlarla Soydaş

Bu gün dünyanın müxtəlif ölkələrində milyonlarla azərbaycanlı yaşayır. Azərbaycan diasporu Avropa, Asiya, Amerika, Afrika və Avstraliya qitələrində fəaliyyət göstərərək xalqımızın milli maraqlarının qorunması, mədəniyyətimizin təbliği və ölkəmizin beynəlxalq nüfuzunun artırılması istiqamətində mühüm işlər görür. Müxtəlif ölkələrdə yaşayan soydaşlarımız Azərbaycan dilini, milli adət-ənənələri, musiqisini, ədəbiyyatını və mədəni irsini yaşadaraq gələcək nəsillərə ötürürlər. Bu isə milli kimliyin qorunması və xalqımızın mənəvi bütövlüyünün təmin edilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır. Azərbaycanlıların yaşadıkları ölkələrdə yaratdıqları diaspor təşkilatları milli maraqların müdafiəsində, həqiqətlərimizin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında və beynəlxalq əməkdaşlığın inkişafında mühüm rol oynayırlar.

Azərbaycançılıq İdeologiyasının Zəfəri

Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü eyni zamanda Azərbaycançılıq ideologiyasının təntənəsidir. Bu ideologiya dünyanın harasında yaşamasından asılı olmayaraq hər bir azərbaycanlıni vahid milli məfkurə ətrafında birləşdirir.

Azərbaycançılıq milli mənsubiyyətə, dilə, mədəniyyətə, dövlətçiliyə və tarixi yaddaşa bağlılığı ifadə edən mənəvi dəyər sistemidir. Bu ideya Azərbaycan xalqının həm ölkə daxilində, həm də xaricdə yaşayan nümayəndələri arasında mənəvi körpü rolunu oynayır. Bu gün dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan azərbaycanlılar öz milli kimliklərini qoruyaraq Azərbaycanın uğurlarına sevinir, çətinliklərində isə Vətənlə həmrəy olduqlarını nümayiş etdirirlər.

Dövlət Müstəqilliyinin Möhkəmlənməsində Həmrəyliyin Rolu

Azərbaycanın müstəqillik tarixində xalq birliyi mühüm rol oynamışdır. Müstəqilliyin ilk illərində üzləşdiyimiz ağır sınaqlar, Ermənistanın təcavüzü, qaçqın və məcburi köçkün problemi xalqımızın milli həmrəyliyi daha da gücləndirmişdir. Xüsusilə Vətən müharibəsi dövründə dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan azərbaycanlılar milli maraqların müdafiəsi naminə bir araya gələrək informasiya mübarizəsində fəal iştirak etmiş, Azərbaycanın haqq səsinə beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırmağa çalışmışlar. Bu birlik bir daha göstərdi ki, Azərbaycan xalqını birləşdirən ən böyük dəyər Vətən sevgisi və milli həmrəylikdir.

Həmrəylik Gününün Mənəvi Mahiyyəti

31 Dekabr yalnız milli bayram deyil, həm də mənəvi məsuliyyət günüdür. Bu gün hər bir azərbaycanlı öz tarixi köklərini xatırlamağa, milli dəyərlərini qorumağa və gələcək nəsillərə ötürməyə çağırır. Həmrəylik anlayışı yalnız birlikdə olmaq deyil, eyni zamanda milli maraqları müdafiə etmək, dövlətçiliyə sadıq qalmaq, milli-mənəvi dəyərləri yaşatmaq və xalqın gələcəyi naminə çalışmaq deməkdir. Bu gün dünyanın harasında yaşamasından asılı olmayaraq hər bir azərbaycanlı özünü böyük bir ailənin üzvü kimi hiss edir. Onları birləşdirən ortaq tarix, ortaq mədəniyyət və müqəddəs Vətən sevgisidir.

Milli Birliyin Əbədi Simvolu

31 Dekabr – Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü Azərbaycan xalqının milli birliyinin, mənəvi bütövlüyünün və dövlətçilik şüurunun parlaq təəcəssümüdür. Bu bayram xalqımızın keçmişinə hörmətin, bu gününə inamın və gələcəyinə ümidin ifadəsidir. Dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan milyonlarla azərbaycanlı üçün bu gün bir daha xatırladır ki, məsafələr nə qədər uzaq olsa da, milli köklər, dil, mədəniyyət və Vətən sevgisi insanları bir-birinə bağlayan ən möhkəm tellərdir. Azərbaycan xalqının gücü onun həmrəyliyində, birliyi isə onun gələcəyə aparan ən böyük sərvətindədir. Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü də məhz bu böyük sərvətin – milli birliyin və mənəvi bütövlüyün bayramıdır.

III məruzəçi: 8 Noyabr – Zəfər Günü: Tarixi Ədalətin Bərpası və Azərbaycan Xalqının Qürur Sənaməsi

Azərbaycan xalqının çoxəsrlilik dövlətçilik tarixində elə günlər vardır ki, həmin günlər yalnız bir tarixi hadisənin ildönümü deyil, bütöv bir xalqın iradəsinin, əzminin və milli birliyinin təntənəsinə çevrilir. 8 Noyabr – Zəfər Günü də məhz belə

əlamətdar günlərdəndir. Bu tarix Azərbaycan xalqının otuz ilə yaxın davam edən işğala son qoyaraq öz torpaqlarını azad etməsinin, beynəlxalq hüququn və tarixi ədalətin bərpasının simvoludur. 2020-ci il noyabrın 8-də Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı olan Şuşa şəhərinin işğaldan azad edilməsi ilə Vətən müharibəsinin taleyi həll olundu və xalqımızın tarixində yeni şanlı səhifə açıldı. Həmin gün Azərbaycan Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev xalqa müraciət edərək "Şuşa azaddır!" müjdəsini verdi. Bu xəbər təkcə Azərbaycanda deyil, dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan milyonlarla azərbaycanlı tərəfindən böyük sevinc və qürur hissi ilə qarşılandı.

Qarabağ – Tarixin və Mədəniyyətin Beşiyi

Qarabağ əsrlər boyu Azərbaycan xalqının tarixi, mədəniyyəti və mənəviyyatının ayrılmaz hissəsi olmuşdur. Azərbaycanın görkəmli şairləri, musiqiçiləri, dövlət xadimləri və ziyalıları bu torpaqda yetişmişdir. Şuşa şəhəri XVIII əsrdə Qarabağ xanlığının banisi Pənahəli xan tərəfindən salınmışdır. Şəhər qısa müddətdə Qafqazın mühüm mədəniyyət mərkəzlərindən birinə çevrilmişdir. Burada Azərbaycan mədəniyyətinin görkəmli nümayəndələri – Xurşidbanu Natəvan, Üzeyir Hacıbəyli, Bülbül, Molla Pənah Vəqif və digər tanınmış şəxsiyyətlər yetişmişdir.

Məhz buna görə də Şuşanın azad olunması yalnız hərbi qələbə deyil, həm də milli-mədəni irsin öz sahibinə qaytarılması kimi qiymətləndirilir.

İşğaldan Zəfərə Aparan Yol

1988-ci ildən başlayaraq Ermənistanın Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları nəticəsində Qarabağ bölgəsində münaqişə baş verdi. 1992–1993-cü illərdə Azərbaycanın Qarabağ bölgəsi və ətraf yeddi rayonu işğal edildi.

İşğal nəticəsində:

Azərbaycanın təxminən 20 faiz ərazisi nəzarətdən çıxdı;

750 minə yaxın məcburi köçkün və qaçqın yarandı;

Minlərlə insan şəhid oldu və ya itkin düşdü;

Tarixi-mədəni abidələr dağıdıldı;

Şəhər və kəndlər viran qoyuldu.

1992-ci il mayın 8-də Şuşa şəhərinin işğalı xalqımız üçün ağır itkilərdən biri olmuşdu. Lakin Azərbaycan xalqı heç vaxt bu vəziyyətlə barışmadı və torpaqların azad ediləcəyi günə inamını itirmədi.

44 Günlük Vətən Müharibəsi

2020-ci il sentyabrın 27-də Ermənistanın növbəti hərbi təxribatlarına cavab olaraq Azərbaycan Ordusu əks-hücum əməliyyatına başladı.

44 gün davam edən Vətən müharibəsi müasir hərbi tarixində ən uğurlu əməliyyatlardan biri hesab olunur. Azərbaycan Ordusu yüksək peşəkarlıq, güclü hərbi hazırlıq və müasir texnologiyalardan istifadə edərək ardıcıl qələbələr qazandı.

Cəbrayıl şəhəri və rayonun kəndləri,

Füzuli şəhəri,

Zəngilan rayonu,

Qubadlı rayonu,
Hadrut qəsəbəsi,
Suqovuşan,

Onlarla strateji yüksəklik və yaşayış məntəqəsi işğaldan azad edildi.

Azərbaycan Ordusunun hər gün irəliləməsi düşmənin müdafiə xəttini tamamilə dağıtdı və tarixi qələbəyə yol açdı.

Şuşa Əməliyyatı – Hərb Tarixinin Qəhrəmanlıq Səhifəsi

Vətən müharibəsinin ən mühüm mərhələsi Şuşa əməliyyatı oldu. Dəniz səviyyəsindən təxminən 1400 metr yüksəklikdə yerləşən, sıldırım qayalarla əhatə olunan şəhərin azad olunması qeyri-adi qəhrəmanlıq nümunəsi hesab edilir.

Azərbaycan xüsusi təyinatlıları və hərbiçiləri ağır relyef şəraitində texnikadan istifadə etmədən dağları aşaraq Şuşaya daxil oldular. Küçə döyüşləri nəticəsində şəhər düşməndən təmizləndi. 2020-ci il noyabrın 8-də Şuşanın azad olunması müharibənin taleyini həll etdi və Ermənistan ordusunun müqavimət imkanlarını minimuma endirdi. Zəfərin qazanılmasında Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin rolu müstəsna əhəmiyyət daşıyır. Müasir silahlarla təchiz edilmiş ordu yüksək döyüş hazırlığı və peşəkarlıq nümayiş etdirdi. Azərbaycan əsgəri öz qəhrəmanlığı ilə dünya hərbi tarixində yeni nümunə yaratdı. Minlərlə hərbi Vətən uğrunda canından keçərək şəhidlik zirvəsinə yüksəldi. Şəhidlərimizin qəhrəmanlığı, qazilərimizin fədakarlığı və xalqın Ali Baş Komandan ətrafında sıx birləşməsi Zəfərin əsas amillərindən biri oldu.

Tarixi Şəxsiyyətlərin Arzusu Reallığa Çevrildi

Azərbaycan xalqının əsrlər boyu formalaşdırdığı dövlətçilik ənənələri bu Zəfərin ideoloji əsasını təşkil etmişdir. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin banisi Məmməd Əmin Rəsulzadə tərəfindən irəli sürülən müstəqillik ideyaları, ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən qurulan güclü dövlət strategiyası və Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən uğurlu siyasət Azərbaycanın tarixi Zəfərinə zəmin yaratdı. Bu qələbə yalnız hərbi uğur deyil, həm də milli ruhun, dövlətçilik ənənələrinin və xalq birliyinin təntənəsi idi.

Zəfərdən Sonra Yeni Dövr

8 Noyabr Zəfər Günü Azərbaycanın inkişaf tarixində yeni mərhələnin başlanğıcı oldu. İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə genişmiqyaslı bərpa və quruculuq işlərinə start verildi.

Bu gün Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə:

yeni yollar çəkilir;

beynəlxalq hava limanları inşa edilir;

yaşayış məntəqələri bərpa olunur;

məktəblər, xəstəxanalar və sosial obyektlər tikilir;

keçmiş məcburi köçkünlərin doğma yurdlarına qayıdışı təmin edilir.

Böyük Qayıdış proqramı Azərbaycanın müasir tarixində ən mühüm dövlət layihələrindən biri hesab olunur.

8 Noyabr Zəfər Günü Azərbaycan xalqının gücünün, birliyinin və sarsılmaz iradəsinin təntənəsidir. Bu gün şəhidlərin qanı, qazilərin qəhrəmanlığı və xalqın Vətən sevgisi ilə qazanılmış müqəddəs qələbənin simvoludur.

Bu tarix sübut etdi ki, xalq öz milli məqsədi uğrunda birləşəndə qarşısında heç bir maneə dayana bilməz. Zəfər Günü həm keçmişə ehtiramın, həm də gələcəyə inamın ifadəsidir.

8 Noyabr Azərbaycan xalqının qəhrəmanlıq salnaməsinə qızıl hərflərlə yazılmış müqəddəs tarixdir. Bu gün milli qürurun, dövlətçilik gücünün və tarixi ədalətin bərpasının ən parlaq rəmzi kimi gələcək nəsillər tərəfindən də daim ehtiramla yad ediləcəkdir.

IV Məruzəçi: 15 İyun – Milli Qurtuluş Günü: Azərbaycan Dövlətçiliyinin Xilas Salnaməsi

Xalqların tarixində elə günlər olur ki, həmin günlər yalnız bir təqvim tarixi deyil, bütöv bir dövlətin taleyini dəyişən dönüş nöqtəsinə çevrilir. Azərbaycan xalqının müasir tarixində belə əlamətdar günlərdən biri də 15 İyun – Milli Qurtuluş Günüdür. Bu tarix Azərbaycan dövlətçiliyinin məhv olmaq təhlükəsindən xilas edildiyi, siyasi sabitliyin bərpa olunduğu və müstəqil dövlət quruculuğunun yeni mərhələyə qədəm qoyduğu mühüm bir gündür.

Azərbaycan xalqı XX əsrin sonlarında mürəkkəb və ziddiyyətli hadisələrlə üz-üzə qalmışdı. 1991-ci il oktyabrın 18-də dövlət müstəqilliyini bərpa edən Azərbaycan Respublikası çox keçmədən ciddi siyasi, iqtisadi və hərbi problemlərlə qarşılaşdı. Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzü nəticəsində torpaqlarımızın işğalı davam edir, ölkə daxilində isə hakimiyyət uğrunda mübarizə, siyasi qarşıdurmalar və idarəetmə böhranı dərinləşirdi.

1992–1993-cü illər Azərbaycan tarixinin ən ağır və təhlükəli dövrlərindən biri kimi yadda qalmışdır. Həmin illərdə ölkədə iqtisadi tənəzzül hökm sürür, dövlət idarəçiliyində ciddi problemlər yaşanırdı. Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən Kəlbəcər rayonunun 1993-cü ilin aprel ayında işğal edilməsi ölkənin təhlükəsizlik vəziyyətini daha da ağırlaşdırdı. Eyni zamanda müxtəlif silahlı qruplaşmalar arasında qarşıdurmalar ölkəni vətəndaş müharibəsi həddinə çatdırmışdı.

1993-cü ilin iyun ayında Gəncə hadisələri nəticəsində ölkədə siyasi böhran kulminasiya nöqtəsinə çatdı. Dövlət müstəqilliyinin itirilməsi, ölkənin parçalanması və vətəndaş qarşıdurmasının genişlənməsi real təhlükəyə çevrilmişdi. Belə bir mürəkkəb vəziyyətdə Azərbaycan xalqı öz xilaskarını – görkəmli dövlət xadimi, böyük siyasi təcrübəyə malik şəxsiyyət olan Heydər Əliyevni yenidən hakimiyyətə dəvət etdi. Heydər Əliyev hələ sovet dövründə Azərbaycanın inkişafında mühüm xidmətlər göstərmişdi. Onun rəhbərliyi dövründə, xüsusilə 1969-1982-ci illərdə Azərbaycan iqtisadiyyatında, sənayesində, kənd təsərrüfatında, elm və təhsil sahələrində böyük nailiyyətlər əldə olunmuşdu. Dövlət idarəçiliyində qazandığı zəngin təcrübə və yüksək siyasi nüfuzu onu xalqın ümid yerinə çevirmişdi.

1993-cü il iyunun 9-da Heydər Əliyev Bakıya gəldi. Azərbaycan xalqının təkidli tələbi və ölkənin xilasını naminə həyata keçirilən bu tarixi dönüş qısa müddətdə öz nəticələrini göstərdi. İyunun 15-də Heydər Əliyev Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin sədri seçildi. Məhz həmin gün sonradan Azərbaycan tarixində Milli Qurtuluş Günü kimi əbədiləşdi.

15 İyun təkcə siyasi hakimiyyət dəyişikliyi deyil, həm də Azərbaycan dövlətçiliyinin xilas günü idi. Həmin gündən etibarən ölkədə sabitliyin bərpası, dövlət institutlarının möhkəmləndirilməsi və milli həmrəyliyin təmin olunması istiqamətində mühüm addımlar atıldı. Qısa müddət ərzində ölkədə vətəndaş qarşıdurmasının qarşısı alındı, qanunsuz silahlı dəstələr zərərsizləşdirildi və dövlət hakimiyyətinin vahid idarəetmə sistemi yaradıldı.

1993-cü ilin oktyabr ayında keçirilən prezident seçkilərində Heydər Əliyev Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçildi. Bununla da ölkədə yeni inkişaf mərhələsinin əsası qoyuldu. Azərbaycanın müstəqilliyinin qorunması və dövlətçilik əsaslarının möhkəmləndirilməsi istiqamətində ardıcıl siyasət həyata keçirilməyə başlandı. Qurtuluştan sonra ölkədə iqtisadi islahatların həyata keçirilməsi, xarici siyasətin formalaşdırılması və beynəlxalq əlaqələrin genişləndirilməsi istiqamətində mühüm addımlar atıldı. 1994-cü il sentyabrın 20-də imzalanan və tarixə "Əsrin müqaviləsi" kimi düşən neft sazişi Azərbaycanın iqtisadi inkişafında yeni mərhələnin başlanğıcı oldu. Dünyanın 8 ölkəsindən 11 iri neft şirkətinin iştirak etdiyi bu müqavilə ölkəyə milyardlarla dollar investisiyanın cəlb olunmasına şərait yaratdı. Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən uğurlu siyasət nəticəsində Azərbaycan beynəlxalq aləmdə etibarlı tərəfdaş kimi tanınmağa başladı. Dövlətin siyasi və iqtisadi müstəqilliyi möhkəmləndirildi, ordunun formalaşdırılması və milli təhlükəsizlik sisteminin qurulması istiqamətində mühüm işlər görüldü.

Azərbaycan dövlətçiliyinin möhkəmləndirilməsi istiqamətində atılan addımlar gələcək uğurların əsasını təşkil etdi. Ümummilli Liderin müəyyən etdiyi inkişaf strategiyası sonrakı dövrdə də uğurla davam etdirildi. Bu siyasətin nəticəsi olaraq Azərbaycan regionun aparıcı dövlətlərindən birinə çevrildi, iqtisadi inkişaf göstəricilərinə görə dünyanın diqqət mərkəzinə düşdü və beynəlxalq nüfuzunu əhəmiyyətli dərəcədə artırdı.

Milli Qurtuluş Günü həm də xalqın öz liderinə olan etimadının və dövlətçilik təfəkkürünün təntənəsidir. Azərbaycan xalqı tarix boyu bir çox çətin sınaqlardan keçmiş, lakin milli birliyini qorumağı bacarmışdır. 1993-cü ilin iyun hadisələri də göstərdi ki, xalqın iradəsi və düzgün siyasi rəhbərlik dövlətin taleyində həlledici rol oynayır. Bu gün Azərbaycanın əldə etdiyi bütün uğurların təməlinə məhz 15 İyun 1993-cü ildə başlanan qurtuluş yolu dayanır. Dövlət müstəqilliyinin qorunması, siyasi sabitliyin təmin olunması, güclü iqtisadiyyatın yaradılması və müasir dövlət quruculuğu prosesinin əsası həmin tarixdə qoyulmuşdur.

2020-ci ildə Vətən müharibəsində qazanılan tarixi Zəfər də məhz Milli Qurtuluştan başlanan inkişaf strategiyasının uğurlu nəticələrindən biri kimi qiymətləndirilir.

Güclü dövlət, güclü ordu və milli birlik prinsipləri Azərbaycanın tarixi qələbəsinin əsas amillərinə çevrilmişdir. 15 İyun – Milli Qurtuluş Günü Azərbaycan xalqının müasir tarixində dövlətçiliyin xılası, milli birliyin bərpası və gələcəyə aparan inkişaf yolunun başlanğıcı kimi xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Bu gün xalqımızın taleyində dönüş yaradan, müstəqilliyimizin qorunmasını təmin edən və Azərbaycanı müasir inkişaf yoluna çıxaran tarixi hadisə kimi daim ehtiramla yad edilir. Milli Qurtuluş Günü dövlətçiliyimizin möhkəm təməllər üzərində qurulduğunu, xalqımızın birliyinin və iradəsinin isə hər zaman ən böyük güc mənbəyi olduğunu bir daha nümayiş etdirir.

V Məruzəçi: 9 Noyabr – Dövlət Bayrağı Günü: Müstəqilliyimizin, Milli Qürurumuzun və Dövlətçiliyimizin Rəmzi

Dünyada hər bir xalqın müqəddəs saydığı dəyərlər vardır. Bu dəyərlər onun tarixini, milli kimliyini, dövlətçilik ənənələrini və gələcəyə olan inamını özündə əks etdirir. Bayraq da məhz belə müqəddəs rəmzlərdən biridir. O, sadəcə rənglərdən və simvollarından ibarət parça deyil, xalqın keçmişinin, bu gününün və gələcəyinin ifadəsi, müstəqillik idealının təəcəssümüdür. Azərbaycan xalqı üçün üçrəngli Dövlət Bayrağı milli qürurun, azadlığın, suverenliyin və dövlətçilik ənənələrinin ən ali simvollarından biridir. Hər il noyabrın 9-u Azərbaycanda Dövlət Bayrağı Günü kimi qeyd olunur. Bu əlamətdar gün xalqımızın milli dəyərlərinə, dövlət atributlarına və müstəqillik tariximizə olan ehtiramının ifadəsidir. Dövlət Bayrağı Günü Azərbaycan vətəndaşlarının öz bayrağı ətrafında birliyini nümayiş etdirən mühüm tarixi günlərdən biridir. Azərbaycanın üçrəngli bayrağının tarixi Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövrü ilə sıx bağlıdır. 1918-ci il mayın 28-də Şərqdə ilk demokratik respublika olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti yaradıldıqdan sonra dövlət rəmzlərinin müəyyənləşdirilməsi istiqamətində mühüm addımlar atıldı. İlk dövrdə qırmızı rəngli bayraqdan istifadə olunsa da, dövlətin milli ideallarını və gələcək inkişaf istiqamətlərini daha dolğun əks etdirən yeni bayrağın qəbul edilməsi zərurəti yarandı. 1918-ci il noyabrın 9-da Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökumətinin qərarı ilə üçrəngli Dövlət Bayrağı qəbul edildi. Mavi, qırmızı və yaşıl rənglərdən ibarət olan bu bayraq Azərbaycanın milli ideologiyasını və dövlətçilik fəlsəfəsini özündə əks etdirirdi. Bayrağın mavi rəngi türk mənşəyini, qırmızı rəngi müasirlik və demokratiyanı, yaşıl rəngi isə islam sivilizasiyasına mənsubluğu ifadə edirdi. Bayrağın mərkəzində yerləşən ağ aypara və səkkizguşəli ulduz isə milli kimliyimizin və mənəvi dəyərlərimizin rəmzi idi.

Üçrəngli bayrağın qəbul edilməsində Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurucuları mühüm rol oynamışlar. Xüsusilə Məmməd Əmin Rəsulzadə milli dövlətçilik ideologiyasının formalaşmasında və üçrəngli bayrağın xalqın milli rəmzinə çevrilməsində böyük xidmətlər göstərmişdir. Onun məşhur "Bir kərə yüksələn bayraq bir daha enməz!" ifadəsi Azərbaycan dövlətçilik tarixinin ən dəyərli siyasi və mənəvi çağırışlarından birinə çevrilmişdir.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin fəaliyyətinə 1920-ci il aprelin 28-də son qoyulsa da, üçrəngli bayraq xalqın yaddaşında yaşamaqda davam etdi. Sovet hakimiyyəti dövründə Azərbaycanın milli bayrağı rəsmi istifadədən çıxarılsa da, azadlıq və istiqlal ideyaları ilə birlikdə xalqın qəlbində qorunub saxlanıldı. XX əsrin sonlarında Sovet İttifaqının zəifləməsi ilə milli azadlıq hərəkatı gücləndi və üçrəngli bayraq yenidən Azərbaycan xalqının istiqlal mübarizəsinin rəmzinə çevrildi. Bu istiqamətdə tarixi addım 1990-cı il noyabrın 17-də atıldı. Həmin gün Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sessiyasında ümummilli lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə üçrəngli bayraq Naxçıvan Muxtar Respublikasının dövlət bayrağı kimi qəbul edildi və onun Azərbaycanın rəsmi dövlət bayrağı elan olunması barədə Azərbaycan Respublikasının Ali Sovetinə müraciət edildi.

Bu tarixi qərar Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinə aparan yolun mühüm mərhələlərindən biri oldu. Nəhayət, 1991-ci il fevralın 5-də Azərbaycan Respublikasının Ali Soveti üçrəngli bayrağın Azərbaycanın Dövlət Bayrağı kimi qəbul olunması haqqında qərar verdi. Həmin ilin oktyabr ayında Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi bərpa olundu və üçrəngli bayraq müstəqil Azərbaycanın rəsmi dövlət rəmzinə çevrildi.

Bayraq Azərbaycan xalqının keçdiyi şərəfli tarixin, qəhrəmanlıq salnaməsinin və dövlətçilik ənənələrinin daşıyıcısıdır. O, müstəqilliyimizin qorunması uğrunda canından keçən şəhidlərin qanı, qazilərimizin şücaəti və xalqımızın milli iradəsi ilə daha da müqəddəsləşmişdir. 2009-cu il noyabrın 17-də Prezident İlham Əliyev tərəfindən imzalanmış sərəncama əsasən hər il noyabrın 9-u Dövlət Bayrağı Günü kimi qeyd olunmağa başlanmışdır. Bu qərar dövlət rəmzlərinə ehtiramın daha da gücləndirilməsi və milli-mənəvi dəyərlərin təbliği baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır. Azərbaycan bayrağı bu gün dünyanın yüzlərlə ölkəsində keçirilən beynəlxalq tədbirlərdə dalğalanır, ölkəmizin suverenliyini və müstəqilliyini təmsil edir. Azərbaycanın beynəlxalq təşkilatlarda, idman yarışlarında, siyasi və iqtisadi forumlarda qazandığı uğurlar üçrəngli bayrağımızın nüfuzunu daha da yüksəldir. 2020-ci ildə Vətən müharibəsində qazanılan tarixi Zəfər Azərbaycan bayrağının şanlı tarixində yeni səhifə açdı. Azərbaycan Ordusunun işğaldan azad etdiyi torpaqlarda üçrəngli bayrağımızın ucaldılması xalqımızın ən böyük arzularından birinin gerçəkləşməsi idi. Şuşada, Cəbrayıl, Füzulidə, Zəngilanda, Qubadlıda, Kəlbəcərdə, Laçında və digər azad edilmiş ərazilərdə dalğalanan bayrağımız tarixi ədalətin bərpasının və dövlətimizin qüdrətinin rəmzinə çevrildi.

Bu gün Azərbaycan Bayrağı yalnız dövlət atributu deyil, həm də milli həmrəyliyin, vətənpərvərliyin və dövlətçilik düşüncəsinin ifadəsidir. Dünyanın harasında yaşamasından asılı olmayaraq hər bir azərbaycanlı üçün üçrəngli bayraq müqəddəs dəyər, milli qürur mənbəyi və mənəvi birlik simvoludur.

Dövlət Bayrağı Günü xalqımızın keçmişinə ehtiramın, müstəqilliyinə sədaqətin və gələcəyinə inamın bayramıdır. Üçrəngli bayrağımız Azərbaycan dövlətçiliyinin qüdrətini, xalqımızın milli iradəsini və müstəqillik əzmini bütün dünyaya nümayiş

etdirir. Bu bayraq əsrlər boyu azadlıq uğrunda mübarizə aparmış bir xalqın qürur salnaməsi, dövlətçilik tariximizin isə ən müqəddəs rəmzlərindən biridir. Onun daim yüksəklərdə dalğalanması Azərbaycanın müstəqilliyinin, suverenliyinin və milli birliyinin əbədi olmasının ən parlaq ifadəsidir.

VI Məruzəçi: 17 Noyabr – Milli Dirçəliş Günü: Xalqın Azadlıq İradəsinin və Milli Oyanışının Tarixi Zəfəri

Azərbaycan xalqının çoxəsrlik tarixində elə günlər vardır ki, həmin günlər milli yaddaşın ayrılmaz hissəsinə çevrilərək bütöv bir xalqın taleyində dönüş nöqtəsi rolunu oynayır. 17 Noyabr – Milli Dirçəliş Günü də məhz belə əlamətdar tarixlərdən biridir. Bu gün Azərbaycan xalqının milli özünüdərkə qovuşduğu, azadlıq və müstəqillik uğrunda mübarizəyə qalxdığı, milli birlik və həmrəylik nümayiş etdirdiyi tarixi bir mərhələnin başlanğıcı kimi qiymətləndirilir.

Milli Dirçəliş Günü Azərbaycan xalqının milli oyanışının, istiqlal arzularının yenidən alovlanmasının və müstəqillik uğrunda ümumxalq hərəkətinin simvoludur. Bu tarix təkcə siyasi hadisə deyil, həm də xalqın mədəni dirçəlişinin, milli kimliyinə qayıdışının və dövlətçilik şüurunun yenidən formalaşmasının təntənəsidir.

XX əsrin sonlarında Sovet İttifaqında baş verən siyasi proseslər, mərkəzi hakimiyyətin zəifləməsi və milli azadlıq hərəkətlərinin güclənməsi Azərbaycan xalqının da öz hüquqları uğrunda mübarizəsini sürətləndirdi. Eyni zamanda Ermənistanın Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları, Qarabağın işğalına yönəlmiş separatçı fəaliyyətlər xalqın ciddi narahatlığına səbəb olurdu.

1988-ci ildə Ermənistan tərəfindən Azərbaycana qarşı açıq ərazi iddialarının irəli sürülməsi və Dağlıq Qarabağın Azərbaycandan ayrılaraq Ermənistana birləşdirilməsi cəhdləri xalqımızın haqlı etirazına səbəb oldu. Həmin dövrdən etibarən Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində kütləvi mitinqlər və etiraz aksiyaları keçirilməyə başlandı. 1988-ci il noyabrın 17-də Bakının əsas meydanlarından biri olan indiki Azadlıq meydanında yüz minlərlə insanın iştirakı ilə möhtəşəm mitinq keçirildi. Bu mitinq Azərbaycan xalqının milli hüquqlarının müdafiəsi, ərazi bütövlüyünün qorunması və milli azadlıq ideyalarının ifadəsi baxımından müasir tariximizin ən mühüm hadisələrindən biri hesab olunur.

Meydana toplaşan insanlar Azərbaycanın suveren hüquqlarının müdafiəsini, Qarabağın Azərbaycana məxsus olduğunu və xalqın milli iradəsinə hörmət göstərilməsini tələb edirdilər. İlk günlərdə minlərlə insanın qatıldığı mitinqlər sonradan yüz minlərlə insanın iştirak etdiyi ümumxalq hərəkətinə çevrildi. Tarixi mənbələrə görə, həmin dövrdə keçirilən mitinqlərdə 500 minə yaxın insan iştirak etmişdi ki, bu da Azərbaycan tarixində ən böyük xalq hərəkətlərindən biri hesab edilir. 17 noyabr hadisələri Azərbaycan xalqının milli dirçəlişinin başlanğıcı oldu. Uzun illər sovet ideologiyasının təsiri altında yaşayan xalq öz milli kimliyinə, tarixi köklərinə və dövlətçilik ənənələrinə daha dərinlən sahib çıxmağa başladı. Milli azadlıq hərəkəti qısa müddətdə bütün ölkəni əhatə etdi və xalqın müstəqillik arzularını daha da gücləndirdi.

Bu prosesdə Azərbaycan ziyalılarının, elm və mədəniyyət xadimlərinin mühüm rolu olmuşdur. Azərbaycanın görkəmli alimləri, yazıçıları, şairləri və ictimai xadimləri milli azadlıq ideyalarının formalaşmasına və xalqın milli ruhunun yüksəlməsinə böyük töhfələr vermişlər. Onların fəaliyyəti xalqın öz tarixi keçmişinə və milli dəyərlərinə qaydışında mühüm rol oynamışdır.

Milli Dirçəliş Hərəkatı Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurucularının ideyalarının yenidən gündəmə gəlməsinə də şərait yaratdı. Xüsusilə Məmməd Əmin Rəsulzadənin milli istiqlal ideyaları və dövlətçilik prinsipləri həmin dövrdə yenidən xalq arasında geniş yayılmağa başladı. "Bir kərə yüksələn bayraq bir daha enməz" şüarı milli azadlıq mübarizəsinin əsas simvollarından birinə çevrildi.

1989-cu ildə Azərbaycan xalqının milli azadlıq hərəkatı daha da gücləndi. Araz çayı boyunca sərhəd maneələrinin sökülməsi xalqın milli birliyə və bütövlüyə olan inamını daha da artırdı. Bu hadisə uzun illər ayrılıqda yaşayan soydaşlarımızın mənəvi birliyinin rəmzi kimi tarixə düşdü.

Milli Dirçəliş Hərəkatı son nəticədə Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin bərpasına aparan yolun əsasını qoydu. 1991-ci il oktyabrın 18-də Azərbaycan Respublikası dövlət müstəqilliyini bərpa etdiyini elan etdi. Beləliklə, 17 noyabr 1988-ci ildə başlanan milli oyanış və azadlıq hərəkatı öz tarixi məqsədinə çatmış oldu. Azərbaycanın müstəqillik tarixində görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin fəaliyyəti xüsusi yer tutur. Ümummilli Lider Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin qorunması, milli birliyin möhkəmləndirilməsi və dövlətçilik ənənələrinin inkişaf etdirilməsi istiqamətində mühüm xidmətlər göstərmişdir. Onun rəhbərliyi ilə Azərbaycan müstəqil dövlət kimi inkişaf yoluna qədəm qoymuş, siyasi sabitlik və iqtisadi tərəqqi təmin edilmişdir. Bu gün Azərbaycan Respublikası Prezidentinin rəhbərliyi ilə ölkəmiz müstəqillik yolunda böyük uğurlara imza atır. Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzu artır, iqtisadi qüdrəti möhkəmlənir və dövlətçilik ənənələri daha da inkişaf edir. Bütün bu nailiyyətlərin təməlində isə xalqın milli dirçəliş ruhu, azadlıq əzmi və dövlətçilik şüuru dayanır.

2020-ci ildə Vətən müharibəsində qazanılan tarixi Zəfər də milli dirçəliş prosesinin məntiqi nəticələrindən biri kimi qiymətləndirilə bilər. Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpa olunması, işğal altındakı torpaqların azad edilməsi xalqımızın milli iradəsinin və dövlətçilik gücünün parlaq təəcəssümü oldu.

17 Noyabr – Milli Dirçəliş Günü Azərbaycan xalqının azadlıq mübarizəsinin, milli oyanışının və dövlətçilik iradəsinin ən mühüm simvollarından biridir. Bu tarix xalqımızın milli birlik nümayiş etdirdiyi, öz taleyinə sahib çıxdığı və müstəqilliyə aparan yolun əsasını qoyduğu şərəfli bir gündür.

Milli Dirçəliş Günü bu gün də Azərbaycan xalqına öz keçmişini xatırladır, milli dəyərlərinə sahib çıxmağa çağırır və gələcəyə daha böyük inamla addımlamaq üçün mənəvi güc verir. Bu əlamətdar tarix xalqımızın azadlıq eşqinin, milli qürurunun və dövlətçilik iradəsinin əbədi yaşayacağını nümayiş etdirən müqəddəs bir gün kimi hər zaman ehtiramla yad olunur.

“İnanclarımızın bayram zirvəsi” mövzusunda dəyirmi masa

Azərbaycan xalqının zəngin milli-mənəvi dəyərləri, adət-ənənələri və inanclar sistemi əsrlər boyu formalaşaraq nəsildən-nəslə ötürülmüşdür. Bu dəyərlər xalqımızın həyat tərzinin, dünyagörüşünün və mədəni irsinin ayrılmaz tərkib hissəsidir. Milli bayramlarımız isə bu mənəvi sərvətlərin qorunub yaşadılmasında mühüm rol oynayır. Xüsusilə Novruz bayramı Azərbaycan xalqının qədim inanclarını, təbiətə bağlılığını, xeyirxahlıq və humanizm ənənələrini özündə birləşdirən ən möhtəşəm milli bayramdır. Elə buna görə də Novruz xalqımızın inanclarının və milli dəyərlərinin bayram zirvəsi hesab edilir.

Bu məqsədlə kitabxanada təşkil olunan **“İnanclarımızın bayram zirvəsi” adlı dəyirmi masa** iştirakçıları xalqımızın qədim adət-ənənələri, Novruz bayramının tarixi, onun mənəvi və tərbiyəvi əhəmiyyəti barədə məlumatlandırmaq, uşaqlarda milli dəyərlərə maraq yaratmaq və onların vətənpərvərlik ruhunda formalaşmasına dəstək vermək məqsədi daşıyır. Tədbiri giriş sözü ilə açan kitabxanaçı qeyd edir ki, Novruz bayramı dünyanın ən qədim bayramlarından biridir. Bu bayramın tarixi minilliklərin dərinliklərinə gedib çıxır. Novruz sözü fars dilindən tərcümədə “yeni gün” mənasını verir. Təbiətin oyanışını, yazın gəlişini, yeni ilin başlanmasını ifadə edən Novruz əsrlər boyu Azərbaycan xalqının həyatında xüsusi yer tutmuşdur.

Qeyd edilir ki, Novruz bayramı yalnız təbiətin yenilənməsi deyil, həm də insanların mənəvi saflaşması, xeyirxahlığa, mərhəmətə və humanizmə çağırış bayramıdır. Bu günlərdə insanlar küsülüləri barışdırır, ehtiyacı olanlara kömək edir, qocalara və ahıllara diqqət göstərir, bir-birinə xoş arzular bildirirlər. Bu ənənələr xalqımızın yüksək mənəvi keyfiyyətlərinin göstəricisidir. Daha sonra iştirakçılara Novruzun yaranması ilə bağlı xalq arasında yaşayan rəvayətlərdən bəhs edilir. Bildirilir ki, qədim inanclara görə Novruz təbiətin yenidən dirçəlişinin, işığın qaranlıq üzərində qələbəsinin rəmzidir. Xalq təfəkküründə bu bayram həyatın yenilənməsi, bolluq və bərəkətin başlanğıcı kimi qəbul olunmuşdur. Tədbirdə Novruzun əsas atributları haqqında da ətraflı danışılır. Bildirilir ki, səməni həyatın və yaşıllığın rəmzidir. Süfrəyə qoyulan boyanmış yumurtalar kainatı və həyatın davamlılığını simvolizə edir. Şam işığın və aydınlığın, paxlava kainatın dörd tərəfini, şəkərbura isə ayı ifadə edir. Novruz süfrəsinin hər bir elementi xalqımızın qədim dünyagörüşünü özündə əks etdirir. Dəyirmi masa iştirakçılarına Novruzdan əvvəl qeyd olunan dörd çərşənbə haqqında da məlumat verilir. Su çərşənbəsi həyatın başlanğıcı olan suya, Od çərşənbəsi istiliyə və işığa, Yel çərşənbəsi təbiətin canlanmasına, Torpaq çərşənbəsi isə həyatın mənbəyi olan torpağın oyanmasına həsr olunur. Bu çərşənbələr xalqımızın təbiətə olan hörmətini və onunla harmoniyada yaşamaq istəyini ifadə edir. Çıxış edən məktəblilər Novruzla bağlı bildikləri maraqlı faktları bölüşür, bayram ənənələri haqqında fikirlərini səsləndirirlər. Onlar tonqal qalamağın, papaqatdı oyununun, yumurta döyüşdürməyin və digər xalq oyunlarının uşaqlar üçün maraqlı və əyləncəli olduğunu vurğulayırlar.

Tədbirdə qeyd olunur ki, Novruz bayramı Azərbaycan xalqının milli kimliyinin ayrılmaz hissəsidir. Bu bayram ölkəmizin müstəqillik illərində daha geniş şəkildə qeyd olunmağa başlamış, milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması istiqamətində mühüm rol oynamışdır. Azərbaycan dövləti Novruzun yaşadılmasına və təbliğinə xüsusi diqqət göstərir. İştirakçıların diqqətinə çatdırılır ki, 2009-cu ildə Novruz bayramı UNESCO tərəfindən Bəşəriyyətin Qeyri-Maddi Mədəni İrs Siyahısına daxil edilmişdir. Bu fakt Novruzun yalnız Azərbaycan üçün deyil, bütün dünya üçün əhəmiyyətli mədəni irs nümunəsi olduğunu göstərir. Müzakirələr zamanı vurğulanır ki, milli bayramlarımızın öyrənilməsi və gələcək nəsillərə çatdırılması hər birimizin mənəvi borcudur. Gənc nəsil öz xalqının tarixini, adət-ənənələrini və milli dəyərlərini nə qədər yaxşı bilsə, vətəninə və milli kimliyinə bir o qədər bağlı olar.

Kitabxanaçı:

Hər bir xalqın tarixində müxtəlif bayramlar, el şənlikləri olmuşdur. Onlardan bəziləri xalqa yad müəyyən bir ideologiya ilə bağlı olduğundan zaman keçdikcə unudulmuş, yaddaşlardan silinmişdir. Yalnız o bayramlar əsirlərin sınağından keçir ki, onların əsasında humanist milli və bəşəri ideyalar durur.

Bayram anlayışı insanlığın tarixi qədər qədimdir. Bayramlar yalnız təqvim hadisəsi deyil, həm də cəmiyyətin özünü ifadə forması, ortaq yaddaşın, birliyin və mənəvi bağların möhkəmlənməsi məqamıdır. Hər bir xalqın bayramları onun dünyagörüşünü, təbiətə münasibətini, sosial münasibətlər sistemini və estetik zövqünü əks etdirir. Azərbaycan xalqı da zəngin bayram ənənələri ilə seçilən xalqlardandır.

Azərbaycan xalqının uzaq qədimlərdən bu günədək sevə-sevə qeyd etdiyi belə bayramlardan biri də NOVRUZ bayramıdır. Bayramlar sırasında Novruz xüsusi yer tutur. Belə ki, çox qədim zamanlardan başlayaraq dünya xalqlarının bir çoxu yazın gəlməsini təbiətin oyanmasını əkin işlərin başlanmasını bahar bayramı kimi qeyd etmişlər. Bu münasibətlə şənliklər keçirmir, onu yeni ilin başlanğıcı kimi qarşılamışlar. Qədimdə bir sıra Şərqi xalqları, o cümlədən Mərkəzi Asiya və Azərbaycan türkləri də baharın gəlişini bayram etmişlər. Bu bayram Novruz adlandırılmışdır. Novruz bayramı martın 21-də və ya 22-də keçirilir. Bu isə yaz gecə - gündüz bərabərliyinə təsadüf edir.

Novruz – baharın gəlişi, təbiətin oyanışı, gecə ilə gündüzün bərabərləşməsi, yeni ilin başlanğıcı deməkdir. Lakin Novruz təkcə fəsil dəyişməsi deyil. O, yenilənmənin, paklanmanın, barışın və ümidin rəmzidir. Novruz süfrəsində düzülən səmənə həyatın davamlılığını, boyanan yumurtalar yaradılışın rəngarəngliyini, tonqal isə işığın və xeyrin qələbəsinə simvolizə edir.

Xalqımızın minilliklər boyu yaşatdığı Novruz adət-ənənələri – çərşənbələr, tonqal qalamaq, papaqatdı, küsülülərin barışdırılması – sosial harmoniyanın və mənəvi təmizlənmənin ifadəsidir. Bu bayramda insanlar təkcə evlərini deyil,

qəlblərini də təmizləyir, köhnə inciklikləri aradan qaldırır, yeni ilə saf niyyətlə qədəm qoyurlar.

Novruz təkcə Azərbaycanın deyil, ümumilikdə region xalqlarının ortaq mədəni sərvətidir. Bu bayramın beynəlxalq səviyyədə tanınması və qorunması məqsədilə UNESCO tərəfindən Qeyri-maddi mədəni irs siyahısına daxil edilməsi onun ümumbəşəri dəyərini bir daha təsdiqləyir. Bu fakt göstərir ki, Novruz artıq milli çərçivədən çıxaraq bəşəriyyətin ortaq mədəni irs nümunəsinə çevrilmişdir.

Mədəni irs dedikdə biz yalnız maddi abidələri – qalaları, məscidləri, sarayları nəzərdə tutmuruq. Mədəni irs həm də şifahi xalq ədəbiyyatı, musiqi, folklor, mərasimlər və adət-ənənələrdir. Novruz bu baxımdan mədəni irsin canlı daşıyıcısıdır. O, nəsildən-nəslə ötürülən yaddaşdır. Əgər bir xalq öz bayramlarını yaşadırsa, deməli, o xalq öz kimliyini qoruyur.

Qloballaşma dövründə milli-mənəvi dəyərlərin qorunması daha da aktuallaşır. Texnologiyanın sürətli inkişafı, mədəniyyətlərin qarşılıqlı təsiri bir tərəfdən zənginlik yaratsa da, digər tərəfdən milli xüsusiyyətlərin itib getməsi riskini də artırır. Belə bir şəraitdə Novruz kimi bayramlar bizim milli identikliyəmizin qoruyucu qalasına çevrilir.

Novruz həm də ailə institutunun möhkəmlənməsində mühüm rol oynayır. Bu bayram insanları bir süfrə arxasında birləşdirir, nəsillərarası əlaqəni gücləndirir, uşaqlara milli dəyərləri aşılrayır. Hər bir ailədə qurulan Novruz süfrəsi əslində mədəniyyətimizin kiçik modelidir.

Bayramlarımızı yaşatmaq sadəcə ənənəni təkrarlamaq deyil, onun mənəvi məzmununu dərk etməkdir. Əgər biz Novruzu yalnız tətil və şənlik kimi qəbul etsək, onun fəlsəfi dərinliyini itirərik. Halbuki Novruz bizə təbiətlə harmoniya içində yaşamağı, bir-birimizə mərhəmət və sevgi ilə yanaşmağı, yenilənməyi və ümidli olmağı öyrədir.

Xalq şairi, baharda dünyaya gəlmiş Səməd Vurğunun "Təbiətin gözəl qızı" adlandırdığı bahar öz nəfəsi ilə ellərə əzəli və bəşəri bayramın – Novruzun yaxınlaşdığını soraq verir.

İnsanların həyatı və mənşəyində yenilik və oyanış bayramı sayılan Novruzun yaşı barədə mənbələrdə müxtəlif, bəzən üst-üstə düşən məlumatlara rast gəlmir.

Azərbaycan alimlərinin böyük bir qismi bu bayramın salnaməsini ibtidai icma quruluşunun inkişaf mərhələsi ilə bağlayır. Akademik T. Bünyadov yazır ki, Novruz bayramı Şərqi ölkələrində yaşayan, oturaq güzəran keçirən və yüksək əkinçilik mədəniyyətinə malik xalqların kəşfidir, bəşəriyyətə bəxş edilmiş zəngin mənəvi dünyadır. Mənbələrdə xəbər verilir ki, eradan əvvəl 3-cü minillikdə Babilistanda Novruz bayramı keçirilirmiş. Yüksək əkinçilik mədəniyyəti olan Azərbaycanda da bayram qeyd edilmişdir. Eradan əvvəl 505-ci ilə aid məlumatda Novruzun təntənə ilə keçirildiyi öz əksini tapmışdır.

XI əsrdə yaşamış Nizam əl-Mülk "Siyasətinə" əsərində yazıb ki, Novruz kütləvi xalq bayramıdır. Bu bayramın tarixinin 4000 ildən də əvvələ gedib mənbələrdə

ifadəsini tapmışdır. Mütəxəssislər qeyd edirlər ki, Novruz qədim türklərin əski maldarlıq, əkinçilik, bolluq və firavanlıq etiqadları və təqvim görüşləri ilə bağlıdır. Nəşr olunmuş bir əsatirdə göstərilir ki, Oğuz oğlu qurd balasına rast gəldiyi gündən– Böyük çillənin 30-cu günündən bayrama hazırlaşmağa başlayıb. Firavanlığa çıxdığı günü türk oğlu bayram etmək ənənəsini qoyub.

Əbdülqazi Bahadır xan "Şəcareyi-türkü" əsərində yazıb ki, türklər Ərgənəkondakı dağları yarıb, Bozqurdun rəhbərliyi ilə qurtuluşa günü dür sonralar hər il bayram elədilər. Bir çox mənbələrdə o da qeyd olunur ki, ərəblərin zühuru ilə tarixə qarışan Sasani səltənəti dövründə Novruz bayramı ümumxalq bayramı olmaqla yanaşı, həm də rəsmi dövlət bayramı kimi yüksək səviyyədə qeyd edilmişdir.

Novruzu başqa bayram və tədbirlərdən fərqləndirən tərəflər çoxdur. Novruzla bağlı ictimai -iqtisadi əhəmiyyətli iməciliklər təşkil olunur, abadlıq işləri aparılır...

İnsan mənəviyyətinə güclü təsir göstərən bu bayrama sahib çıxmaq istəyən xalq çox olub. Bunu təbii saymaq olar, çünki bu bayram məzmunca zəngindir, mahiyyəti ilə çox bəşəridir, keçirilmə müddəti həyatı və təbiidir. Yaxın və Orta Şərqdə doğulmuş səyyahlar öz əsərlərində daha çox Azərbaycanda bu əbədi bayramla bağlı epizodlara geniş yer veriblər.

Professor N.Qasımlı yazır: Novruz bir mövsüm mərasimi kimi coğrafi hədudlara yayıldığından və hər il istinasız olaraq uyğun təqvim məqamında böyük coşğuyla keçirildiyindən müxtəlif tarixi mənbələrdə hakim ideoloji sistemlər ondan siyasi məqsədlər üçün istifadə etməyə səy etmişlər. Belə ki, atəşpərəstlər Novruzu zərdüşlüklə əlaqələndirməyə çalışmış və hətta böyük nüfuz sahibi olduqları zamanlarda bu bayrama özlərinin bir sıra cizgilərini (səməni, şam yandırmaq və s.) daxil də edə bilmişlər. İranda Novruza sırf İran hadisəsi anlamı vermək məqsədi ilə onu mifik Cəmşidin taxta oturduğu gün sayaraq bu gündə çox saylı rəvayətlər yaradılmışdır. Geniş coğrafi məkanda qeyd olunan bu bəşəri bayram türk xalqlarının o cümlədən Azərbaycan xalqının mənəviyyəti haqqında özündə zəngin məlumatlarla nəsillər boyu yaşayacaq.

Xalqımızın dəyanəti, mətnliyi, əzmi və ən əsası keçmişə sahib çıxma, öz keçmişinə dəyər görün necə təmkinlə, qayğı ilə beş min illik tarixi olan Novruz bayramınızı bu günə kimi qoruyub saxlamışdır. Bu, böyük hünərdir. Azərbaycan xalqı ən qədim bədii meylləri, hətta şumerlərdən gələn təsviri sənət ənənələrini qayğı ilə qoruyub saxlamış və böyük sevincə çevirmişdir. Bu bədii irsdən, indi memarlar, rəssamlar, xalq yaradıcılığı ustaları geniş miqyasda istifadə edirlər.

Odur ki, bu gün Azərbaycan qədim Şumer mədəniyyətinin varisi olmaqla da fəxr edə bilər. Bizim bir çox mədəni nailiyyətlərimizin kökündə Şumerlərin ilkin tapıntıları, nailiyyətləri göstərir. Onlardan biri də Novruz bayramıdır.

E.ə. III minillikdə şumerlərin astronomik kəşfləri, Yaxın Şərqdə dəfə bahar bayramını, çöldə, təsərrüfat həyatının dirçəlməsi bayramını ortaya çıxartdı. O vaxt şumer münəccimləri fəsillərə aid təqvim *включи* edərkən ulduzlar zəmindəki yeni - yeni hadisələri müşahidə etmiş əm onlardan ölkə iqtisadiyyatında, xalqın ictimai

həyatında səmərəli şəkildə istifadə etmişlər göydəki ulduz toplarının (ruplarının, bürclərinin) öz yerlərini dəyişməsi, bir-birini əvəz etməsi yer üzərindəki fəsillərin dəyişməsinə uyğun bir şəkildə baş layanda verir.

Beləliklə, aşkar etmişlər ki, bahar girəndə çöl - tarla işlərinin başladığı vaxta (martın 22-də), göydə şir adlı ulduzlar topası göy qübbəsinin zirvəsini fəth edərək orada qərar tutur. Qədim Şumerlər bu astral hadisəni, şir ulduzlar bürcünün öküz və bürclərini üzərindəki qələbəsi kimi təsəvvür edərək onu simvolik rəsm motivləri vasitəsi ilə təsvir etmişlər.

Heydər Əliyev və Novruz: Milli Kimliyin Dirçəliş Strategiyası

Azərbaycan dövlətçiliyinin möhkəmləndirilməsi və milli-mənəvi dəyərlərin qorunması istiqamətində mühüm xidmətləri olan Heydər Əliyev Novruz bayramına xüsusi önəm vermiş, onu dövlət səviyyəsində yüksək statusa qaldırmış və milli həmrəyliyin simvoluna çevirmişdir.

Novruzun rəsmi dövlət bayramına çevrilməsi

Sovet dövründə Novruz bayramının qeyd olunması müxtəlif illərdə məhdudlaşdırılmış, bəzi hallarda isə qeyri-rəsmi xarakter daşımışdır. Lakin xalq yaddaşında yaşayan bu bayram milli kimliyin ayrılmaz hissəsi olaraq qorunmuşdur. 1969-cu ildə Azərbaycan rəhbərliyinə gələn Heydər Əliyev milli-mənəvi dəyərlərin dirçəldilməsi istiqamətində ardıcıl siyasət yürütməyə başladı.

Məhz onun təşəbbüsləri nəticəsində Novruzun geniş və açıq şəkildə qeyd olunmasına şərait yaradıldı. Bu addım təkcə mədəni tədbir deyildi; bu, milli şüurun gücləndirilməsi, xalqın tarixi köklərinə qayıdışı demək idi.

Müstəqillik dövründə Novruzun yeni mərhələsi

1993-cü ildə xalqın tələbi ilə yenidən hakimiyyətə qayıdan Heydər Əliyev Novruz bayramını müstəqil Azərbaycanın ideoloji dayaqlarından biri kimi təqdim etdi. Onun çıxışlarında Novruz yalnız folklor hadisəsi kimi deyil, dövlətçilik fəlsəfəsinin tərkib hissəsi kimi səciyyələndirilirdi.

Heydər Əliyev Novruzun aşağıdakı məzmununu xüsusi vurğulayırdı:

Xalqın birliyi və həmrəyliyi

Sülh və tolerantlıq ənənələri

Torpağa, təbiətə sevgi

Milli-mənəvi irsə bağlılıq

Onun təşəbbüsü ilə Novruz şənlikləri dövlət səviyyəsində təşkil olunmağa başladı, paytaxt Bakıda və regionlarda ümumxalq tədbirləri keçirildi, tonqallar alovlandırıldı, xalq sənəti nümunələri nümayiş etdirildi.

Novruzun beynəlxalq səviyyədə tanınılması siyasəti

Heydər Əliyevin milli mədəniyyət strategiyası yalnız ölkə daxilində deyil, beynəlxalq miqyasda da özünü göstərdi. Onun formalaşdırdığı mədəni diplomatiya xətti nəticəsində Azərbaycan Novruzunu dünya ictimaiyyətinə təqdim etməyə başladı. Bu siyasət sonrakı illərdə daha da genişləndirildi və nəhayət, Novruz bayramı 2010-

cu ildə UNESCO tərəfindən Qeyri-Maddi Mədəni İrs siyahısına daxil edildi, həmçinin United Nations tərəfindən 21 mart Beynəlxalq Novruz Günü elan olundu. Bu uğurun təməlində Heydər Əliyevin milli-mədəni irsin qorunması və dünyaya tanıtılması istiqamətində müəyyən etdiyi strateji kurs dayanırdı.

Novruz və dövlətçilik ideologiyası

Heydər Əliyev Novruzu yalnız ənənəvi bayram kimi deyil, milli ideologiyanın mühüm komponenti kimi qiymətləndirirdi. Onun fikrincə: “Novruz bayramı bizim milli sərvətimizdir, xalqımızın qədim tarixinin, zəngin mədəniyyətinin parlaq təzahürüdür.” Bu yanaşma Novruzu siyasi yox, mənəvi birlik platformasına çevirdi. Bayram günlərində dövlət rəhbərliyinin xalq arasında olması, şəhid ailələri və aztəminatlı ailələrlə görüşlər keçirməsi, milli həmrəyliyin nümayiş etdirilməsi Novruza yeni ictimai məzmun qazandırdı.

Milli özünüdərkə güclənməsində rolu

Heydər Əliyevin Novruz siyasəti milli kimliyin möhkəmləndirilməsinə xidmət edirdi. Xüsusilə müstəqilliyin ilk illərində yaşanan siyasi və sosial çətinliklər fonunda Novruz bayramı cəmiyyət üçün psixoloji dayaq rolunu oynayırdı.

Bayram vasitəsilə: Tarixi yaddaş canlandırılırdı; Gənc nəslə milli ənənələr aşılırdı; Dövlətçilik və milli birlik ideyası gücləndirilirdi. Bu mənada Novruz həm mədəni, həm də ideoloji funksiya daşıyırdı. Heydər Əliyevin Novruz bayramı ilə bağlı təşəbbüsləri təkcə mərasim xarakteri daşıyırdı. Bu təşəbbüslər milli ideologiyanın formalaşdırılması, dövlətçilik ənənələrinin möhkəmləndirilməsi və Azərbaycan xalqının tarixi-mədəni kimliyinin qorunması istiqamətində strateji əhəmiyyət daşıyırdı. Bu gün Novruz bayramının dövlət səviyyəsində geniş qeyd olunması, beynəlxalq miqyasda tanınması və xalqın mənəvi birliyinin simvoluna çevrilməsi məhz Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi siyasi-mədəni kursun davamı kimi qiymətləndirilə bilər.

Novruz bayramında milli dəyərlərimiz: tarixi yaddaş, fəlsəfi məna və mədəni identiklik Novruz bayramı Azərbaycan xalqının minilliklərdən süzülüb gələn milli-mədəni yaddaşının canlı təəcəssümüdür. Bu bayram təkcə təqvim hadisəsi deyil, həm də xalqın dünyagörüşünün, təbiətə münasibətinin, mənəvi dəyərlərinin və sosial həmrəyliyinin ifadəsidir. Novruz milli identikliyin formalaşmasında və qorunmasında mühüm rol oynayan mədəni fenomendir.

Tarixi mənbələr və elmi araşdırmalar göstərir ki, Novruz qədim Şərq sivilizasiyalarında formalaşmış, zamanla müxtəlif xalqların mədəni təcrübəsində zənginləşmişdir. Bu bayramın kökləri ilə bağlı araşdırmalarda Zərdüştdə dünyagörüşünə istinad edilir; burada işıq və qaranlıq, xeyir və şər qarşıdurması təbiətin oyanışı ilə simvolik əlaqədə təqdim olunur.

Müasir dövrdə isə Novruz beynəlxalq səviyyədə də tanınmışdır. UNESCO tərəfindən bəşəriyyətin qeyri-maddi mədəni irs siyahısına daxil edilməsi və BMT Baş Assambleyasında 21 martın Beynəlxalq Novruz Günü kimi qəbul edilməsi onun

ümumbəşəri dəyər daşdığını təsdiqləyir. Lakin Novruzun ən dərin mənası məhz milli dəyərlər sistemində üzə çıxır.

1. Novruz və milli-mənəvi dəyərlərin tarixi konteksti:

Novruzun formalaşması insanın təbiət hadisələrini müşahidə etməsi və onlara mənəvi mənə verməsi ilə bağlıdır. Günəşin bərabərləşməsi, torpağın oyanması, suyun hərəkətə gəlməsi — bütün bunlar qədim insan üçün həm fiziki, həm də metafizik hadisə idi.

Azərbaycan xalqının mədəni yaddaşında Novruz torpaq kultu, suya hörmət, oda inam və küləyin təmizləyici gücü ilə bağlı təsəvvürlərlə zəngindir. Dörd çərşənbə – Su, Od, Yel və Torpaq – təbiət ünsürlərinin harmoniyasını və insanın bu harmoniya içində yerini ifadə edir. Bu sistem xalqın kosmoqonik düşüncəsinin, yəni kainatın quruluşu haqqında ilkin fəlsəfi təsəvvürlərinin göstəricisidir.

Beləliklə, Novruz milli-mənəvi dəyərlərimizin ilkin təməllərini — təbiətə ehtiramı, həyatın dövrü xarakterini və yenilənmə ideyasını özündə birləşdirir.

2. Novruzun fəlsəfi mahiyyəti: yenilənmə və harmoniya

Fəlsəfi baxımdan Novruz “başlanğıc” anlayışının simvoludur. Burada zaman xətti deyil, çevridir. Hər son yeni başlanğıca çevrilir. Bu, Şərq düşüncəsinə xas olan dövrü zaman konsepsiyasını əks etdirir.

Novruz insanın öz daxilində də yenilənmə prosesini təşviq edir. Evlərin təmizlənməsi, küsülülərin barışması, borcların qaytarılması kimi adətlər sosial və mənəvi katarsis funksiyası daşıyır. Bu baxımdan Novruz yalnız təbiətin deyil, insan münasibətlərinin də saflaşma mərasimidir.

Novruz süfrəsindəki elementlər də fəlsəfi mənə daşıyır:

Səməni – həyatın və dirçəlişin simvoludur;

Şam – işığın qaranlıq üzərində qələbəsinə ifadə edir;

Su – paklıq və davamlılıq rəmzidir;

Güzgü – insanın özünüdərkini və daxili aydınlığı təcəssüm etdirir.

Beləliklə, Novruz milli dəyərlər sistemində həm ontoloji (varlıqla bağlı), həm də etik (əxlaqi) məzmun daşıyır.

3. Novruz və sosial həmrəylik prinsipi

Milli dəyərlərin mühüm elementi kollektivlik və paylaşma mədəniyyətidir. Novruz günlərində ailə üzvlərinin bir araya gəlməsi, qohum və qonşuların ziyarəti, süfrə paylaşımı sosial bağlılığı gücləndirir.

Bu bayram fərdi deyil, kollektiv bayramdır. Onun mahiyyəti birlik, qarşılıqlı hörmət və humanizm prinsiplərinə əsaslanır. Sosial elmlər baxımından Novruz cəmiyyətin integrasiya mexanizmlərindən biri kimi çıxış edir. O, müxtəlif yaş, sosial status və baxışlara malik insanları eyni mənəvi platformada birləşdirir.

Bu kontekstdə Novruz milli həmrəyliyin simvoludur. Bayramın emosional yükü ictimai sabitliyin və mənəvi balansın qorunmasına xidmət edir.

4. Novruz və milli identiklik

Milli identiklik təkcə dil və ərazi ilə deyil, həm də ortaq simvol və rituallarla formalaşır. Novruz Azərbaycan xalqının ortaq simvolik kodudur.

Qloballaşma prosesləri fonunda milli mədəniyyətlərin assimilyasiya riski artdığı bir dövrdə Novruz kimi ənənələr mədəni davamlılığın təminatçısına çevrilir. Bu bayram həm keçmişi yaşadır, həm də gələcək nəsillərə ötürülən mənəvi körpü rolunu oynayır. Novruzun dövlət səviyyəsində qeyd olunması, təhsil və mədəniyyət proqramlarında yer alması onun milli ideologiya və mədəni siyasətdə xüsusi mövqeyə malik olduğunu göstərir. Bu baxımdan Novruz milli özünüdərkən və tarixi şüurun qorunmasında mühüm faktordur.

5. Elmi yanaşma: antropoloji və kulturoloji aspekt

Antropoloji baxımdan Novruz keçid mərasimi (rite of passage) xüsusiyyətlərinə malikdir. Köhnə ilin yola salınması və yeni ilin qarşılanması kollektiv şüurda transformasiya aktıdır.

Kulturoloji analiz göstərir ki, Novruz çoxqatlı semantik sistemdir:

mifoloji qat (kosmik ünsürlər),

ritual qat (çərşənbələr, tonqal),

sosial qat (paylaşma və həmrəylik),

estetik qat (musiqi, rəqs, süfrə mədəniyyəti).

Bu çoxqatlılıq Novruzu yalnız folklor hadisəsi deyil, kompleks mədəni sistem kimi xarakterizə etməyə imkan verir.

Novruz bayramı Azərbaycan xalqının milli dəyərlərinin sintezidir. O, tarix və müasirlik arasında körpü, təbiət və insan arasında harmoniya, fərd və cəmiyyət arasında birlik rəmzidir.

Akademik baxımdan Novruz mədəniyyətin davamlılıq mexanizmi, fəlsəfi baxımdan yenilənmə ideyasının simvolu, elmi baxımdan isə kompleks antropoloji hadisədir.

Bu bayramın qorunması və gələcək nəsillərə ötürülməsi yalnız ənənəyə sədaqət deyil, həm də milli kimliyin və mənəvi bütövlüyün qorunması deməkdir. Novruz yaşadıqca milli dəyərlərimiz də yaşayacaq; çünki Novruz – zamanın axarında dəyişməyən mənəvi başlanğıcdır.

Xıdır Nəbi – Baharın Müjdəçisi və Ümidin Rəmzi

Azərbaycan xalq inanc sistemində və mərasim ənənələrində xüsusi yer tutan Xıdır Nəbi obrazı əsrlər boyu xalqın yaddaşında yaşayıb, folklorunda formalaşib və mənəvi dünyasında müqəddəs bir rəmzə çevrilib. O, həm dini-mifoloji çalarları, həm də xalq dünyagörüşündəki funksiyası ilə diqqət çəkir. Xıdır Nəbi obrazı təbiətin oyanışı, ruzi-bərəkət, dirçəliş və ümid anlayışları ilə sıx bağlıdır.

Xıdır Nəbi obrazının mənşəyi

Xıdır Nəbi obrazı türk mifologiyası ilə İslam inancının sintezindən yaranmışdır. İslam qaynaqlarında adı çəkilən və əbədilik rəmzi kimi qəbul edilən Xızır peyğəmbərlə bağlı inanclar zamanla xalq təfəkküründə yeni məzmun qazanmışdır.

Qurani-Kərimdə adı açıq şəkildə çəkilməsə də, alimlərin çoxu “Kəhf” surəsində bəhs olunan hikmət sahibi bəndəni Xızır ilə əlaqələndirirlər.

Azərbaycan xalq təsəvvüründə isə Xızır Nəbi daha çox torpağa can verən, dara düşənə kömək edən, bolluq gətirən müqəddəs varlıq kimi qəbul edilir. O, çətin anda imdada çatan, yolunu azmışa yol göstərən, kasıba ruzi yetirən bir xilaskar obrazıdır. Xızır Nəbi bayramı Azərbaycanda Xızır Nəbi ilə bağlı mərasimlər əsasən fevral ayının ortalarında keçirilir. Bu mərasimlər xalq arasında “Xızır Nəbi bayramı” adlanır və Novruz ərəfəsində keçirilən dörd çərşənbədən əvvəlki mərhələyə təsadüf edir. Xalq inanclarına görə, bu gecə Xızır Nəbi evlərə baş çəkir, süfrələrə bərəkət verir. Buna görə də ailələr süfrə açar, müxtəlif şirniyyatlar və qovut hazırlayar, niyyət edirlər. Bəzi bölgələrdə qız-gəlinlər arzu tutub səhər niyyətlərinin qəbul olub-olmadığını yoxlayarlar. Əgər qoyulan nişanədə dəyişiklik olarsa, bu, niyyətin qəbul olunması kimi yozular.

Xızır Nəbi obrazı qədim türk təbiət kultları ilə də bağlıdır. O, baharın gəlişini müjdələyən, torpağı oyadan, sulara can verən mifoloji bir simadır. Bu mənada Xızır Nəbi Novruz öncəsi mərasim sisteminin bir hissəsi kimi çıxış edir.

Onun adı ilə bağlı inanclarda yaşıl rəng, su, yaşıllıq və dirilik anlayışları ön plandadır. Xalq arasında “Xızır gəldi, qış getdi” deyimini məhz bu inancın ifadəsidir. Bu deyim həm də psixoloji baxımdan insanın qaranlıqdan işığa, çətinlikdən asanlığa keçid arzusunu simvollaşdırır.

Sosial və mənəvi funksiyası

Xızır Nəbi təkcə mifoloji obraz deyil, həm də sosial-mənəvi dəyərlərin daşıyıcısıdır. O, paylaşmağı, ümid etməyi, yaxşılıq etməyi təbliğ edir. Bayram günü kasıblara pay vermək, süfrə açmaq, qonşularla bölüşmək kimi adətlər cəmiyyət daxilində həmrəylik ruhunu gücləndirir.

Bu baxımdan Xızır Nəbi obrazı xalqın kollektiv şüurunda mərhəmət, ədalət və inam rəmzi kimi yaşayır. O, insanı yaxşılığa çağırən, qəlbində ümid çırağı yandıran mənəvi bir simvoldur.

Xızır Nəbi Azərbaycan folklorunun və mənəvi dünyasının ayrılmaz hissəsidir. Onun obrazında qədim türk mifologiyası, İslam inancı və xalqın həyat təcrübəsi vəhdət təşkil edir. Baharın gəlişi ilə bağlı ümidlər, ruzi-bərəkət arzusu və dirçəliş ideyası bu obrazda cəmlənmişdir.

Bu gün də Xızır Nəbi ənənələri xalqın yaddaşında yaşamaqda davam edir və milli-mənəvi irsimizin canlı nümunəsi kimi gələcək nəsillərə ötürülür.

Novruz və “Qapı pusdu” adəti: Gözləmə ilə Tale Arasında

Novruz yalnız təbiətin oyanışı deyil, həm də insan ruhunun yenilənməsi mərasimidir. Bu bayramın zəngin folklor sistemində yer alan “qapı pusdu” adəti isə sadə bir oyun və ya maraq aktı deyil; o, insanın taleyə münasibətinin, gözləntisinin və daxili inamının poetik ifadəsidir.

Adətin zahiri forması

“Qapı pusdu” adəti əsasən Novruz ərəfəsində, xüsusilə İləxır çərşənbə gecəsi icra olunur. Gənclər – daha çox qızlar – qonşu qapılarının arxasında dayanaraq evdən çıxan ilk sözləri dinləyirlər. Eşidilən sözlər niyyətə yozulur: xoş söz eşidilərsə, arzu qəbul olunacaq, mənfi ifadə səslənərsə, bu, arzuya kölgə salacaq.

Zahirdə bu, sadə bir folklor mərasimi kimi görünə bilər. Lakin onun arxasında insanın taleyə, sözə və kainatın işarələrinə münasibəti dayanır.

Sözün metafizik gücü

Azərbaycan mədəniyyətində söz heç vaxt adi ünsiyyət vasitəsi olmayıb. Söz həm dua, həm qarğış, həm də niyyətin ifadəsi kimi müqəddəs mahiyyət daşıyır. “Qapı pusdu” adətində də əsas mərkəz nöqtəsi sözdür.

İnsan eşitdiyi ilk kəlməni taleyin işarəsi kimi qəbul edir. Burada təsadüf anlayışı aradan qalxır; hər söz bir məna daşıyır. Bu isə qədim mifoloji düşüncənin davamıdır: kainat danışır və insan onu dinləməyi bacarmalıdır.

Beləliklə, “qapı pusdu” – insanın kainatla dialoqudur. O, passiv gözləmə deyil, mənanı axtarma aktıdır.

Qapı – sərhəd və keçid rəmzi

Fəlsəfi baxımdan qapı anlayışı xüsusi simvolik məna daşıyır. Qapı iki məkan arasında sərhəddir: daxili və xarici aləm arasında. Qapı pusmaq – məhz bu sərhəddə dayanmaq deməkdir.

Bu, insanın köhnə ildən yeni ilə, keçmişdən gələcəyə keçid nöqtəsində dayanmasını xatırladır. O, hələ daxil olmamış, amma artıq ayrılmışdır. Gözləmə anı – zamanın dayanmış kimi göründüyü məqamdır.

Qapı pusmaqla insan əslində həyatının yeni mərhələsinin astanasında dayanır və taleyin səsini eşitməyə çalışır.

Gözləmənin fəlsəfəsi

Müasir insan tez-tez hər şeyi planlaşdırmaq və nəzarət etmək istəyir. Lakin “qapı pusdu” adəti bizə başqa bir həqiqəti xatırladır: həyatın bir hissəsi gözləməkdir.

Gözləmək – təslim olmaq deyil; ümidlə dayanmaqdır. Bu dayanma anında insan öz niyyətini içində saflaşdırır. Eşidilən söz isə bəzən sadəcə təsadüf olsa da, insan ona məna verərək öz daxili dünyasını formalaşdırır.

Beləliklə, adət insanın psixoloji və mənəvi ehtiyacını qarşılayır: o, gələcəyə dair qeyri-müəyyənliyi simvolik bir işarə ilə mənalandırır.

Kollektiv şüur və paylaşılmış inam

“Qapı pusdu” fərdi akt olsa da, kollektiv yaddaşın məhsuludur. Bu adət əsrlər boyu nəsil-dən-nəslə ötürülərək cəmiyyətin ortaq inam sistemini formalaşdırıb.

Burada maraqlı bir məqam var: insan eşitdiyi sözü taleyin hökmü kimi qəbul etsə də, əslində taleyi formalaşdıran yenə də onun öz davranışlarıdır. Deməli, adət insanı həm inanmağa, həm də məsuliyyət daşımağa çağırır.

“Qapı pusdu” Novruz mərasim sistemində sadə folklor elementi deyil; o, insanın taleyə münasibətinin poetik ifadəsidir. Qapı arxasında dayanmaq – zamanın astanasında dayanmaqdır. Eşidilən söz – ümidin səsinə çevrilir.

Bu adət bizə öyrədir ki, həyat yalnız gördüklərimizdən ibarət deyil; eşitdiklərimiz, inanclarımız və mənalandırdığımız da taleyimizin bir hissəsidir. Novruz gecəsində qapı arxasında dayanmış insan əslində öz gələcəyinin səsini dinləyir.

Novruz Çərşənbələri və Milli-Mənəvi İrsimiz

Azərbaycan xalqının təqvim-mərasim sistemində Novruz bayramı təkcə bir günlə məhdudlaşmır; o, bütöv bir mərasimlər silsiləsidir. Bu silsilənin ən mühüm mərhələsini isə Novruza aparan dörd çərşənbə təşkil edir: Su, Od, Yel və Torpaq çərşənbələri. Bu çərşənbələr yalnız təbiət hadisələrinin poetik təcəssümü deyil, həm də xalqın minilliklər boyu formalaşmış kosmoqonik düşüncəsinin, dünyagörüşünün və estetik zövqünün ifadəsidir.

Çərşənbələr qədim türk təbiət kultlarının, zərdüştü inancların və xalq mifologiyasının vəhdətində yaranaraq milli-mədəni kimliyimizin ayrılmaz hissəsinə çevrilmişdir.

Su Çərşənbəsi – Saflanma və başlanğıc

İlk çərşənbə Su ilə bağlıdır. Su həyatın mənbəyi, təmizliyin və yenilənmənin simvolidir. Xalq inanclarına görə, Su çərşənbəsində sular oyanır, çaylar, bulaqlar dirilir.

Bu gün insanlar su kənarına gedər, əl-üzlərini yuyar, arzu tutar, suyun üzərindən atlanaraq mənəvi təmizlənmə rəmzi yaradarklar. Burada su sadəcə fiziki təmizləyici deyil; o, insanın daxili aləmini saflaşdıran mənəvi ünsürdür.

Mədəni irs baxımından Su çərşənbəsi ekoloji düşüncənin də ilkin formasıdır. Təbiətə hörmət, suyun müqəddəs sayılması xalqın ətraf mühitlə harmoniyasını göstərir.

Od Çərşənbəsi – İşıq və dirçəliş

İkinci çərşənbə Od ünsürünə həsr olunur. Azərbaycan coğrafiyası qədimdən od kultu ilə bağlı olmuş, atəş müqəddəs sayılmışdır. Od – işıq, istilik və qoruyucu güc deməkdir.

Bu çərşənbədə tonqallar qalanır, insanlar odun üzərindən atlanaraq “ağırlığım-uğurluğum odda qalsın” deyirlər. Bu ifadə simvolik təmizlənmə aktıdır. Od burada həm də qorxuların, xəstəliklərin, mənfi enerjinin məhvi anlamını daşıyır.

Od Çərşənbəsi mədəni irsimizdə kollektivlik ruhunu gücləndirir. Tonqal ətrafında toplaşmaq icma bağlarını möhkəmləndirir, ailə institutunu və sosial birliyi qoruyur.

Yel Çərşənbəsi – Hərəkət və dəyişmə

Üçüncü çərşənbə Yel ilə bağlıdır. Yel – nəfəs, hərəkət və canlanma rəmzidir. Xalq inanclarına görə, bu gündə küləklər oyanır, təbiətə dinamika gəlir.

Yel görünməzdir, lakin təsiri hiss olunur. Bu baxımdan o, ruh anlayışı ilə paralel düşünülür. Yel Çərşənbəsi insanın daxili enerjisinin oyandığını, dəyişməyə hazırlaşdığını simvollaşdırır.

Folklorumuzda yel bəzən xəbər gətirən, bəzən də təbiəti hərəkətə gətirən qüvvə kimi təqdim olunur. Bu çərşənbə həyatın durğunluqdan hərəkətə keçid mərhələsini ifadə edir.

Torpaq Çərşənbəsi – Yaradılış və tamamlanma

Sonuncu çərşənbə Torpaqla bağlıdır. Torpaq ana obrazı ilə əlaqələndirilir, məhsuldarlıq və bərəkət rəmzi sayılır. Bu çərşənbədə torpağın oyanması qeyd olunur.

Əkinçiliklə məşğul olan qədim toplum üçün torpağın dirilməsi həyatın davamı demək idi. Torpaq Çərşənbəsi həm də dövrənin tamamlanması, dörd ünsürün vəhdəti anlamını daşıyır.

Beləliklə, Su, Od, Yel və Torpaq bir araya gələrək kainatın bütövlüyünü təcəssüm etdirir. İnsan da bu bütövlüyün ayrılmaz hissəsi kimi özünü təbiətlə harmoniyada hiss edir.

Çərşənbələrin mədəni irsimizə təsiri

Çərşənbələrlə bağlı saysız-hesabsız bayatılar, nəğmələr, inanclar və mərasim oyunları formalaşmışdır. Bu, şifahi xalq ədəbiyyatımızın zənginləşməsinə mühüm təsir göstərmişdir.

Sosial həmrəylik

Çərşənbə mərasimləri ailə və icma bağlarını möhkəmləndirir. Birgə tonqal qalamaq, süfrə açmaq, paylaşımlar etmək sosial birlik duyğusunu gücləndirir.

Estetik və simvolik düşüncə

Dörd ünsür fəlsəfəsi xalqın estetik dünyagörüşünü formalaşdırmışdır. Rənglər, rituallar, mərasim elementləri milli ornamentikada, musiqidə və tətbiqi sənətdə öz əksini tapmışdır.

Ekoloji və kosmik harmoniya

Çərşənbələr insanın təbiətlə vəhdətini vurğulayır. Bu mərasimlər ekoloji şüurun qədim forması kimi çıxış edir və təbiətə ehtiram ideyasını yaşadır.

Novruza aparan çərşənbələr milli-mənəvi kimliyimizin canlı yaddaşındadır. Onlar sadəcə təqvim mərhələləri deyil, kainatın dörd əsas ünsürünün harmoniyasını ifadə edən fəlsəfi sistemdir.

Bu mərasimlər vasitəsilə xalqımız zamanla, təbiətlə və öz daxili aləmi ilə dialoq qurmuşdur. Çərşənbələr mədəni irsimizin yalnız keçmişi deyil, həm də bu günü və gələcəyidir; çünki onlar insanı köklərinə bağlayaraq onu yenilənməyə və harmoniyaya səsləyir.

Çillə gecəsi və Çillələr: Zamanın Sınağı, Işığın Müjdəsi

Azərbaycan xalq təqvimində qış mövsümü yalnız soyuq və sərt hava ilə deyil, həm də dərin mənəvi məna daşıyan mərasimlərlə yadda qalıb. Bu mərasim sisteminin əsasını isə “çillə” anlayışı təşkil edir. Çillələr – zamanın sərt sınağı, təbiətin susqunluğu və insanın səbr məktəbi kimi dəyərləndirilir. Onlar həm mifoloji təsəvvürlərdə, həm də xalq məişətində mühüm yer tutur.

“Çillə” sözü fars mənşəlidir və “qırx” mənasını verir. Lakin xalq dünyagörüşündə bu anlayış təkcə say göstəricisi deyil; zamanın müəyyən bir mərhələsinin simvolik ifadəsidir.

Böyük Çillə – Qışın hakimiyyəti

Böyük Çillə dekabrın sonlarından başlayaraq təxminən qırx gün davam edir. Xalq inanclarına görə, ilin ən sərt və soyuq günləri məhz bu dövrə təsadüf edir.

Böyük Çillənin başlanğıcı qış günəş dönümü ilə üst-üstə düşür. Bu gecə xalq arasında xüsusi qeyd olunur. Ailələr bir araya gələr, süfrələr açılar, şamlar yandırılar. Bu mərasimlər işığın qaranlığa qalib gələcəyinə inamın rəmzidir.

Böyük Çillə xalq təfəkküründə sınaq dövrü kimi qəbul olunur. Təbiət donur, torpaq susur, amma insan səbr edir. Bu səbr anlayışı milli xarakterimizin formalaşmasında mühüm rol oynamışdır.

Kiçik Çillə – Ümidin işartısı

Böyük Çillədən sonra iyirmi günlük Kiçik Çillə başlayır. Bu mərhələ artıq qışın zəifləməsi, bahara doğru ilk işarələrin görünməsi ilə səciyyələnir.

Xalq inanclarında Kiçik Çillə Böyük Çilləyə nisbətən daha “yumşaq” xarakter daşıyır. Bu dövrdə günəşin üzü bir qədər çox görünür, təbiətdə gizli bir canlanma hiss olunur.

Kiçik Çillə ümid mərhələsidir. İnsan artıq bilir ki, qış sonsuz deyil. Bu psixoloji məqam mədəni yaddaşımızda dözümlülük və optimizm kimi keyfiyyətləri gücləndirmişdir.

Boz Ay – Keçid mərhələsi

Çillələrdən sonra gələn Boz Ay dövrü qışla yaz arasında keçid mərhələsidir. Bu zaman hava dəyişkən olur, bəzən qar, bəzən yağış yağır.

Boz Ay həm də Novruza hazırlıq mərhələsidir. Məhz bu dövrdə Su, Od, Yel və Torpaq çərşənbələri qeyd olunur və təbiətin tam oyanışına zəmin yaradılır.

Beləliklə, çillələr yalnız qışın mərhələləri deyil, həm də zamanın ritmik ardıcılığıdır – sərtlikdən yumşaqlığa, sükutdan dirçəlişə doğru hərəkət.

Çillələrin mifoloji və fəlsəfi mənası

Xalq mifologiyasında çillələr bəzən obrazlaşdırılır, hətta nağıllarda insan xarakteri alır. Bu antropomorf yanaşma qədim inancların izidir.

Fəlsəfi baxımdan çillə – həyatın çətin mərhələsidir. Hər insanın həyatında “böyük çillə” və “kiçik çillə” dövrləri olur: ağır sınaqlar və onlardan sonra gələn nisbi rahatlıq. Bu baxımdan çillə anlayışı yalnız təbiət hadisəsi deyil, insan ömrünün metaforasıdır.

Qaranlıq ən uzun nöqtəsinə çatdıqdan sonra işığa yol açır. Bu fikir çillə fəlsəfəsinin əsasını təşkil edir.

Mədəni irsimizə təsiri

1. Ailə və icma ənənələri

Çillə gecələrində ailə birliyi xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Bir süfrə ətrafında toplaşmaq, birgə dua və söhbət etmək sosial bağları gücləndirir.

2. Şifahi xalq ədəbiyyatı

Çillələrlə bağlı atalar sözləri, inanclar, mərasim nəğmələri formalaşmışdır. Bu motivlər xalq yaradıcılığında geniş yer tutur.

3. Zaman anlayışı

Çillə sistemi xalq təqviminin əsas dayaqlarından biridir. Bu sistem kənd təsərrüfatı həyatının planlaşdırılmasında da mühüm rol oynamışdır.

4. Dözümlülük və səbr mədəniyyəti

Çillə anlayışı xalq psixologiyasında səbr və dözümlülüğü təşviq etmişdir. Sərt qışa dözmək – gələcək bolluğa inam deməkdir.

Çillələr Azərbaycan xalqının zamanla qurduğu mənəvi dialoqun parlaq nümunəsidir. Onlar qışın sərtliyini yalnız təbiət hadisəsi kimi deyil, həm də mənəvi sınaq kimi qəbul edən bir dünyagörüşün məhsuludur.

Böyük Çillə səbrin, Kiçik Çillə ümidin, Boz Ay isə yenilənmənin rəmzidir. Bu mərhələlər insanı həyatın dəyişkənliyinə hazırlayır və ona öyrədir ki, ən uzun gecədən sonra mütləq bir səhər doğur.

Çillələr – milli yaddaşımızın, folklorumuzun və mənəvi kimliyimizin ayrılmaz parçasıdır; zaman keçsə də, onların fəlsəfəsi öz aktuallığını qoruyub saxlayır.

Novruz və ailə institutu

Novruz bayramı ailə birliyinin möhkəmləndiyi ən mühüm məqamlardan biridir. Bayram süfrəsi ətrafında toplaşmaq, kəsülülərin barışması, böyüklərə ehtiram göstərilməsi milli-mənəvi dəyərlərimizin əsas sütunlarını təşkil edir.

Bayram ərəfəsində evlərin təmizlənməsi, yeni paltar alınması, ev-eşik qaydaya salınması həm zəhəri, həm də daxili yenilənməni simvollaşdırır. Bu ənənə ailədaxili münasibətləri gücləndirir və sosial həmrəyliyi artırır.

Süfrə mədəniyyəti və rəmzlər

Novruz süfrəsi milli estetik düşüncənin və rəmzi təfəkkürün bariz nümunəsidir. Səməni həyatın dirçəlişini, boyanmış yumurta kainatın bütövlüyünü, şam isə işıq və ümid ideyasını ifadə edir.

Paxlava, şəkərbura, qoğal kimi şirniyyatlar yalnız qida deyil; zəhmətin, bolluğun və paylaşmanın simvolidir. Süfrənin zənginliyi maddi imkanla deyil, niyyət və bərəkət anlayışı ilə ölçülür.

Novruz və milli kimlik

Tarixin müxtəlif mərhələlərində Novruz bayramı milli özünüdərkini qorunmasında mühüm rol oynamışdır. Xalq çətin dövrlərdə belə bu bayramı yaşadaraq öz mədəni kimliyini qoruyub saxlamışdır.

Novruz milli həmrəyliyin rəmzidir. Bu bayram zamanı fərqli sosial təbəqələr, yaş qrupları və bölgələr arasında ortaq dəyərlər ön plana çıxır. Hamı eyni tonqal ətrafında toplaşır, eyni arzunu dilə gətirir: sülh, əmin-amanlıq və bolluq.

Humanizm və paylaşma ruhu

Novruz yalnız fərdi sevinc deyil; o, sosial məsuliyyət və humanizm bayramıdır. Kəsiblərə yardım etmək, ehtiyacı olanlarla paylaşmaq, qohum-əqrəbanı ziyarət etmək bu bayramın ayrılmaz hissəsidir.

Bu ənənələr cəmiyyət daxilində mərhəmət və şəfqət duyğularını gücləndirir. Beləliklə, Novruz milli dəyərlərimizin etik əsaslarını möhkəmləndirir.

Novruzun müasir dövrdə əhəmiyyəti

Qloballaşma şəraitində milli dəyərlərin qorunması xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Novruz bu baxımdan milli identikliyin canlı simvoludur. Müasir dövrdə də Novruz yalnız folklor hadisəsi kimi deyil, həm də mədəni diplomatiya vasitəsi kimi çıxış edir.

Bu bayram vasitəsilə Azərbaycan öz qədim mədəniyyətini dünyaya təqdim edir və mədəni müxtəliflik içində özünəməxsus yerini qoruyur.

Novruz bayramı Azərbaycan xalqının mənəvi dünyasının aynasıdır. O, təbiətin oyanışı ilə insan ruhunun yenilənməsini birləşdirir. Bu bayramda ailə birliyi, paylaşma, mərhəmət, təbiətə hörmət və harmoniya kimi milli dəyərlərimiz bütöv bir sistem halında təzahür edir.

Novruz keçmişdən gələcəyə uzanan mədəni körpüdür. O, bizə kim olduğumuzu xatırladır, köklərimizə bağlayır və gələcəyə ümidlə baxmağı öyrədir. Bu baxımdan Novruz təkcə bayram deyil – milli varlığımızın fəlsəfi və mənəvi manifestidir.

Sonda vurğulamaq istərdim ki, mədəni irsimizin qorunması hər birimizin vətəndaşlıq borcudur. Bayramlarımızı yaşatmaqla biz təkcə keçmişə hörmət göstərmir, həm də gələcək nəsillərə sağlam mənəvi miras ötürürük.

Qoy Novruzun işığı hər zaman ocaqlarımızda yansın, qəlblərimizdə ümid, birlik və sevgi duyğularını yaşatsın.

Sonda tədbir iştirakçıları Novruz bayramının xalqımızın milli birlik, həmrəylik, dostluq və humanizm dəyərlərini yaşadan ən gözəl bayramlardan biri olduğunu qeyd edir, bu qədim ənənələrin gələcək nəsillər tərəfindən də qorunub yaşadılmasının vacibliyini vurğulayırlar.

I İştirakçı: Qurban Bayramı – Fədakarlığın, Mərhəmətin və Mənəvi Dəyərlərin Təntənəsi

İnsanlıq tarixində elə müqəddəs günlər vardır ki, onlar yalnız dini bayram olmaqla kifayətlənmir, eyni zamanda insanların mənəvi dünyasını zənginləşdirən, onları xeyirxahlığa, mərhəmətə və birlik hissinə səsləyən dəyərlər sistemi kimi yaşayır. İslam aləminin ən müqəddəs bayramlarından biri olan Qurban bayramı da məhz belə əzəmətli və mənəvi mahiyyət daşıyan bayramlardan biridir. Bu bayram əsrlər boyu müsəlman xalqlarının həyatında xüsusi yer tutmuş, insanları paylaşmağa, yardımlaşmağa və Uca Yaradanın mərhəmətinə sığınmağa çağırırmışdır.

Qurban bayramının tarixi minilliklərin dərinliyinə gedib çıxır və bəşəriyyətin müqəddəs dini ənənələri ilə sıx bağlıdır. Bayramın əsasında Allahın əmrinə sonsuz sədaqət və itaət nümunəsi göstərən İbrahim Peyğəmbər və onun oğlu İsmayıl Peyğəmbər haqqında müqəddəs rəvayət dayanır. İslam inancına görə, İbrahim peyğəmbər gördüyü ilahi yuxudan sonra Allahın əmrini yerinə yetirmək üçün ən əziz varlığı olan oğlunu qurban verməyə hazır olmuşdur. Lakin onun bu səmimi itaəti və imanı Uca Yaradan tərəfindən qəbul edilmiş, İsmayılın əvəzinə qurban kəsilməsi üçün göydən qoç göndərilmişdir.

Bu hadisə insanın Yaradan qarşısında sədaqətinin, mənəvi gücünün və inamının ən ali nümunələrindən biri hesab olunur. Məhz buna görə də Qurban bayramı yalnız

qurban kəsmək mərasimi deyil, həm də mənəvi təmizlənmə, fədakarlıq və humanizm bayramıdır.

Qurban bayramı İslam dininin əsas ibadətlərindən biri olan Həcc ziyarəti ilə də sıx bağlıdır. Hər il milyonlarla müsəlman müqəddəs Məkkə şəhərinə üz tutaraq Həcc ziyarətini yerinə yetirir. Hicri təqvimin son ayı olan Zilhiccə ayının 10-cu günü qeyd olunan Qurban bayramı məhz Həcc mərasiminin başa çatdığı günlərə təsadüf edir. Dünyanın müxtəlif ölkələrindən gələn milyonlarla müsəlman həmin gün eyni duyğuları yaşayır, eyni duaları edir və bəşəri həmrəyliyin gözəl nümunəsini nümayiş etdirirlər.

Qurban bayramı İslam dininin banisi Məhəmməd Peyğəmbər tərəfindən müsəlmanlara tövsiyə edilmiş ən mühüm dini bayramlardan biri hesab olunur. İslamın müqəddəs kitabı olan Qurani-Kərimdə də qurban ibadətinin mənəvi əhəmiyyəti vurğulanır. Burada əsas məqsəd qurbanın özü deyil, insanın niyyəti, səmimiyyəti və Allah qarşısında təqvasıdır.

Azərbaycan xalqı da əsrlər boyu Qurban bayramını böyük ehtiram və sevgi ilə qeyd etmişdir. İslam dini VII əsrdən etibarən Azərbaycan ərazisində yayılmağa başlamış, xalqımızın milli-mənəvi dəyərlərinin formalaşmasında mühüm rol oynamışdır. Qurban bayramı isə zaman keçdikcə xalqımızın dini və mədəni həyatının ayrılmaz hissəsinə çevrilmişdir.

Tarixi mənbələr göstərir ki, orta əsrlərdə Azərbaycanın müxtəlif şəhərlərində və kəndlərində Qurban bayramı münasibətilə xeyriyyə tədbirləri keçirilmiş, yoxsullara yardım göstərilmiş, qurban ətləri ehtiyacı olan ailələr arasında bölüşdürülmüşdür. Bu ənənələr bu gün də yaşadılmaqda davam edir.

Qurban bayramının əsas mahiyyəti yardımlaşma və paylaşmaqdır. Kəsilən qurbanın ətinin bir hissəsi ailəyə, bir hissəsi qohumlara və qonşulara, digər hissəsi isə ehtiyacı olan insanlara verilir. Bu ənənə cəmiyyətdə sosial həmrəyliyin, qarşılıqlı qayğının və humanizmin güclənməsinə xidmət edir.

Azərbaycan müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra milli-mənəvi dəyərlərin qorunmasına xüsusi diqqət yetirilmişdir. Ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən dini azadlıqların təmin olunması istiqamətində mühüm addımlar atılmış, xalqımızın dini-mənəvi irsinin qorunmasına dövlət dəstəyi göstərilmişdir. Sonrakı illərdə də bu siyasət uğurla davam etdirilmiş, dini bayramların sərbəst şəkildə qeyd olunması üçün geniş imkanlar yaradılmışdır. Bu gün Azərbaycanda Qurban bayramı dövlət səviyyəsində qeyd olunan dini bayramlardan biridir. Bayram günlərində məscidlərdə dualar edilir, şəhidlərimizin ruhuna ehtiram göstərilir, aztəminatlı ailələrə yardımlar edilir və xeyriyyə aksiyaları təşkil olunur.

Qurban bayramı yalnız dini mərasim deyil, həm də yüksək əxlaqi dəyərlərintəcəssümüdür. Bu bayram insanlara mərhəmətli olmağı, paylaşmağı, başqalarının qayğısına qalmağı və mənəvi saflığı qorumağı öyrədir. Bayramın əsas fəlsəfəsi insanın öz nəfsinə qalib gəlməsi, mənəvi kamilliyə can atması və cəmiyyətə faydalı olmasıdır.

Müasir dövrdə dünyada baş verən mürəkkəb proseslər fonunda Qurban bayramının təbliğ etdiyi dəyərlər daha da aktuallaşır. İnsanlar arasında qarşılıqlı hörmətin, tolerantlığın və humanizmin gücləndirilməsi cəmiyyətlərin inkişafı üçün mühüm əhəmiyyət daşıyır. Qurban bayramı da məhz bu ali dəyərlərin yaşadılmasına xidmət edir. Azərbaycan tarixən müxtəlif dinlərin və mədəniyyətlərin nümayəndələrinin sülh və qarşılıqlı hörmət şəraitində yaşadığı ölkə olmuşdur. Qurban bayramı da ölkəmizdəki tolerantlıq və multikulturalizm ənənələrinin təzahürlərindən biri kimi böyük ehtiramla qarşılanır. Bayram günlərində insanlar arasında dostluq, birlik və həmrəylik hissləri daha da güclənir.

Qurban Bayramı insanın mənəvi dünyasını zənginləşdirən, onu xeyirxahlığa və mərhəmətə səsləyən müqəddəs bir bayramdır. Bu bayram insanlara öyrədir ki, əsl zənginlik maddi imkanlarda deyil, paylaşmaqda, başqalarına yardım etməkdə və mənəvi dəyərlərə sadıq qalmaqdadır. Əsrlərdir yaşadılan bu müqəddəs ənənə bu gün də öz əhəmiyyətini qoruyur, insanları xeyirxahlıq və mərhəmət ətrafında birləşdirərək cəmiyyətin mənəvi inkişafına xidmət edir.

Dəyirmi masa belə bir nəticə ilə yekunlaşır ki, Novruz bayramı sadəcə təqvim bayramı deyil, xalqımızın mənəvi dünyasının, milli yaddaşının, adət-ənənələrinin və inanclar sisteminin ən parlaq ifadəsidir. Bu bayram əsrlərin sınağından keçərək bu günümüzdə qədər gəlib çatmış və Azərbaycan xalqının milli-mədəni irsinin əvəzsiz nümunəsinə çevrilmişdir.

II iştirakçı: Ramazan Bayramı – Mənəvi Saflığın, Mərhəmətin və Birliyin Müqəddəs Anı

Bəşər tarixində insanların mənəvi dünyasını zənginləşdirən, onları xeyirxahlığa, mərhəmətə və mənəvi kamilliyə səsləyən müqəddəs günlər xüsusi əhəmiyyət daşıyır. İslam aləminin ən əziz və müqəddəs bayramlarından biri olan Ramazan bayramı da belə dəyərləri özündə yaşadan mənəvi xəzinədir. Bu bayram əsrlər boyu milyonlarla insanın qəlbində inamın, mənəvi təmizliyin, birlik və bərabərliyin rəmzi kimi yaşayaraq nəsil-dən-nəslə ötürülmüşdür.

Ramazan bayramının tarixi İslam dininin yaranması ilə sıx bağlıdır. Miladi təqvimlə 610-cu ildə müqəddəs Ramazan ayında İslam dininin banisi olan Həzrəti Məhəmməd Peyğəmbərə ilk vəhy nazil olmuşdur. İslam inancına görə, müqəddəs Qurani-Kərimin ilk ayələri Məkkə yaxınlığındakı Hira mağarasında məhz Ramazan ayında nazil edilmişdir. Bu hadisə bəşəriyyət tarixində yeni bir mənəvi mərhələnin başlanğıcı hesab olunur. Ramazan ayı hicri-qəməri təqvimin doqquzuncu ayıdır və müsəlmanlar üçün ən müqəddəs aylardan biri sayılır. Bu ay ərzində müsəlmanlar səhər çağından gün batana qədər oruc tutur, nəfsini tərbiyə edir, mənəvi saflığa can atır, ibadətlərini artırır və ehtiyacı olan insanlara yardım göstərirlər. Oruc ibadəti İslamın beş əsas şərtindən biri hesab olunur və hicrətin ikinci ili, yəni miladi 624-cü ildə vacib buyurulmuşdur. Ramazan ayının sonunda qeyd olunan Ramazan bayramı üç gün davam edir və müsəlman dünyasında böyük sevinc və təntənə ilə qarşılanır. Bu bayram İslam aləmində "Fitr bayramı" adı ilə də tanınır. "Fitr" sözü orucun

açılması mənasını ifadə edir. Bir ay davam edən mənəvi kamilləşmə və ibadət dövrünün tamamlanması bayram sevinci ilə qeyd olunur.

Ramazan bayramının əsas mahiyyətini insan sevgisi, mərhəmət, paylaşmaq və yardımlaşmaq təşkil edir. İslam dinində varlı insanların yoxsullara yardım etməsi xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Bayramdan əvvəl verilən fitrə zəkatı da məhz sosial bərabərliyin təmin olunmasına, ehtiyacı olan insanların sevindirilməsinə xidmət edir. Bu ənənə əsrlər boyu müsəlman cəmiyyətlərində humanizm və sosial həmrəyliyin mühüm göstəricilərindən biri olmuşdur.

İslam tarixində Ramazan ayı və Ramazan bayramı mühüm hadisələrlə də yadda qalmışdır. Müsəlmanların ilk böyük qələbəsi hesab edilən Bədr döyüşü hicrətin ikinci ilində Ramazan ayında baş vermişdir. Bu hadisə İslam tarixində inamın, əzmkarlığın və birliyin təntənəsi kimi qiymətləndirilir.

Azərbaycan xalqı da əsrlər boyu Ramazan bayramını böyük ehtiramla qeyd etmişdir. VII əsrdən etibarən İslam dininin Azərbaycan ərazisində yayılması ilə birlikdə Ramazan ayı və onunla bağlı dini-mənəvi ənənələr xalqımızın həyatında mühüm yer tutmağa başlamışdır. Orta əsrlərdə Azərbaycanın şəhər və kəndlərində Ramazan ayı xüsusi mərasimlərlə qeyd olunmuş, məscidlərdə ibadətlər edilmiş, yoxsullara yardımlar göstərilmiş və insanlar arasında həmrəylik gücləndirilmişdir.

Azərbaycanın görkəmli şairləri və mütəfəkkirləri də öz əsərlərində mənəvi saflığı, mərhəməti və insanpərvərliyi tərənnüm etmişlər. Dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvi insanın mənəvi kamilliyini ən böyük sərvət hesab etmiş, Məhəmməd Füzuli isə əsərlərində mərhəmət və xeyirxahlıq kimi ali dəyərləri ön plana çəkmişdir. Bu ideyalar Ramazan ayının və Ramazan bayramının fəlsəfəsi ilə səsleşən ümumbəşəri dəyərlərdir. Azərbaycan dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra milli-mənəvi dəyərlərin qorunmasına xüsusi diqqət yetirilmişdir. Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən dini azadlıqların təmin olunması istiqamətində mühüm addımlar atılmış, dini bayramların sərbəst qeyd olunması üçün geniş imkanlar yaradılmışdır. Bu siyasət sonrakı dövrdə də uğurla davam etdirilmiş, Ramazan bayramı ölkəmizdə dövlət səviyyəsində qeyd olunan mühüm dini bayramlardan birinə çevrilmişdir.

Bu gün Azərbaycanda Ramazan bayramı insanların bir-birinə sevgi və ehtiram göstərdiyi, qohumluq əlaqələrinin möhkəmləndiyi, ehtiyacı olan insanlara dəstəyin artdığı mənəvi birlik günləri kimi qeyd olunur. Bayram namazları qılınır, dualar edilir, şəhidlərimizin ruhu yad olunur, ailələr bir araya gəlir və insanlar bir-birinə xoş arzular çatdırırlar. Müasir dünyada müxtəlif qarşıdurmaların, sosial problemlərin və mənəvi böhranların yaşandığı bir dövrdə Ramazan bayramının təbliğ etdiyi dəyərlər xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu bayram insanlara mərhəmətli olmağı, başqalarının qayğısına qalmağı, səbirli və ədalətli davranmağı öyrədir. O, cəmiyyətdə qarşılıqlı hörmətin, tolerantlığın və mənəvi harmoniyanın formalaşmasına xidmət edir. Ramazan bayramı təkcə dini mərasim deyil, həm də mənəvi tərbiyə məktəbidir. Bu bayram insanlara xatırladır ki, əsl xoşbəxtlik yalnız maddi nemətlərdə deyil, vicdan rahatlığında, insanlara yaxşılıq etməkdə və mənəvi

dəyərlərə sadıq qalmaqdadır. Bir ay davam edən oruc ibadətinin sonunda qeyd olunan bu müqəddəs bayram insanın öz nəfsinə qalib gəlməsinin, mənəvi yüksəlişə çatmasının və Yaradanın mərhəmətinə qovuşmasının rəmzi kimi qəbul edilir. Ramazan bayramı əsrlər boyu müsəlman dünyasını birləşdirən, insanları xeyirxahlıq və mərhəmət ətrafında bir araya gətirən müqəddəs bayram olaraq qalır. Bu gün də milyonlarla insanın qəlbində inamın, ümidin, mənəvi saflığın və humanizmin təntənəsi kimi yaşayır və bəşəri dəyərlərin qorunmasına xidmət edir.

Milli dəyərlərimiz olan bayramları gənc nəslə tanıtmək, sevdirmək, milli dəyərlərimizi, tariximizi onlara daha səlis şəkildə çatdırmaq üçün kitabxanada bir sıra tədbirlər görülməkdədir. Bunlardan kitab müzakirəsi, oxucu konfransı, icmal, konfrans, dəyirmi masa, oxucularla söhbət, sorğu, rəsm və digər müsabiqələr, ədəbi-bədii gecə keçirilə bilər. Bu məqsədlə kitabxanada **“Azərbaycanda Peşə Bayramları: Əməyə Verilən Dəyərin və Peşəkarlığın Təcəssümü”** adlı oxucularla söhbət keçirilir. Tədbirdə alimlər, tarixçilər, teatrşünaslar, folklorşünaslar, incəsənət xadimləri, aktyorlar, müəllimlər, ali məktəb tələbələri və s. qonaqlar iştirak edir. İlk olaraq kitabxanaçı hər kəsi salamladıqdan sonra mövzuya uyğun olaraq çıxışa başlayır və mövzu haqqında məlumat verir:

Kitabxanaçı: Hər bir cəmiyyətin inkişafı onun müxtəlif sahələrində çalışan insanların əməyi, peşəkarlığı və fədakarlığı sayəsində mümkün olur. Dövlətin iqtisadi, sosial, mədəni və elmi tərəqqisində mühüm rol oynayan peşə sahiblərinin fəaliyyətinə verilən dəyərin ən mühüm göstəricilərindən biri də peşə bayramlarıdır. Peşə bayramları müəyyən sahələrdə çalışan insanların əməyinə hörmət və ehtiramın ifadəsi olmaqla yanaşı, onların cəmiyyət qarşısındakı xidmətlərinin yüksək qiymətləndirilməsinin təzahürüdür.

Azərbaycanda peşə bayramlarının qeyd olunması müstəqillik dövründə daha sistemli xarakter almış, müxtəlif peşə sahələrinin nümayəndələri üçün xüsusi günlər təsis edilmişdir. Bu bayramlar dövlətin insan kapitalına, peşəkar kadrlara və əmək fəaliyyətinə verdiyi önəmin göstəricisidir. Hər il ölkəmizdə müxtəlif sahələri təmsil edən minlərlə insan öz peşə bayramlarını qeyd edir, onların fəaliyyəti dövlət səviyyəsində dəyərləndirilir, fərqlənən əməkdaşlar mükafatlandırılır və təltif olunurlar. Peşə bayramları yalnız bir sahənin əməkdaşları üçün deyil, bütövlükdə cəmiyyət üçün əhəmiyyət daşıyır. Çünki bu günlər insanlara müəyyən peşələrin ölkənin inkişafındakı rolunu xatırladır, gənc nəslin müxtəlif sahələrə marağını artırır və peşə seçimində motivasiya yaradır. Eyni zamanda, peşə bayramları əmək mədəniyyətinin təbliği və peşəkarlığın təşviqi baxımından mühüm rol oynayır.

Azərbaycanda ən geniş qeyd olunan peşə bayramlarından biri müəllimlərin peşə bayramıdır. Müəllim cəmiyyətin gələcəyini formalaşdıran, bilik və mənəviyyat daşıyıcısı olan şəxsdir. Gənc nəslin təlim-tərbiyəsində, milli-mənəvi dəyərlər ruhunda yetişdirilməsində müəllimlərin xidmətləri əvəzsizdir. Bu səbəbdən müəllim peşəsi daim yüksək ehtiramla qarşılanır və onların fəaliyyəti xüsusi diqqət mərkəzində saxlanılır.

Səhiyyə işçilərinin peşə bayramı da ölkəmizdə xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Həkimlər, tibb bacıları və digər səhiyyə işçiləri insanların sağlamlığının qorunması, xəstəliklərlə mübarizə və həyatların xilas edilməsi kimi şərəfli missiyanı yerinə yetirirlər. Xüsusilə pandemiya dövründə səhiyyə işçilərinin cəmiyyət üçün nə qədər vacib olduğu bir daha aydın şəkildə özünü göstərmişdir.

Jurnalistlərin peşə bayramı söz və məlumat azadlığının inkişafına xidmət edən media nümayəndələrinin əməyinə verilən dəyərin göstəricisidir. Jurnalistlər cəmiyyətin məlumatlandırılmasında, ictimai fikrin formalaşmasında və dövlət-vətəndaş münasibətlərinin inkişafında mühüm rol oynayırlar. Müasir informasiya dövründə medianın əhəmiyyəti daha da artmışdır və jurnalistlərin fəaliyyəti ictimai həyatın ayrılmaz hissəsinə çevrilmişdir.

Azərbaycanda neftçilərin peşə bayramı xüsusi yer tutur. Neft sənayesi ölkə iqtisadiyyatının əsas sütunlarından biri hesab olunur. Azərbaycanın dünya enerji tarixində mühüm mövqeyə malik olması neftçilərin əməyinin əhəmiyyətini daha da artırır. Neft və qaz sənayesində çalışan minlərlə mütəxəssis ölkənin iqtisadi inkişafına böyük töhfələr verir.

Hərbçilərin peşə bayramı da xalqımız tərəfindən böyük hörmətlə qeyd olunur. Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin şəxsi heyəti dövlət müstəqilliyinin, ərazi bütövlüyünün və milli təhlükəsizliyin qorunması kimi məsuliyyətli və şərəfli vəzifəni yerinə yetirir. Hərbçilərin vətənə xidmət missiyası cəmiyyət tərəfindən yüksək qiymətləndirilir və onların peşə bayramı xüsusi təntənə ilə qeyd edilir.

Polis əməkdaşları, prokurorluq işçiləri, ədliyyə işçiləri, gömrük əməkdaşları və digər hüquq-mühafizə orqanlarının nümayəndələri üçün təsis edilmiş peşə bayramları hüquqi dövlət quruculuğunda onların rolunu vurğulayır. Bu peşə sahibləri qanunun aliliyinin təmin olunmasına, ictimai asayişin qorunmasına və vətəndaş hüquqlarının müdafiəsinə xidmət edirlər. Ölkəmizdə mədəniyyət və incəsənət xadimlərinin, kitabxanaçıların, muzey işçilərinin, memarların, inşaatçıların, rabitəçilərin, energetiklərin, dəmir yolu işçilərinin, geoloqların, ekologiya sahəsində çalışanların və digər peşə nümayəndələrinin də xüsusi peşə günləri qeyd olunur. Bu bayramlar hər bir sahənin ölkənin inkişafındakı rolunu və həmin peşə sahiblərinin zəhmətini cəmiyyətə bir daha xatırladır.

Peşə bayramlarının əsas məqsədlərindən biri də əməyə hörmət hissinin formalaşdırılmasıdır. İnsanlar bu günlər vasitəsilə müxtəlif peşələrin cəmiyyət həyatındakı əhəmiyyətini daha yaxşı dərk edir, zəhmətə və peşəkarlığa olan hörmət artır. Xüsusilə gənclər üçün bu bayramlar peşə seçimində istiqamətləndirici rol oynayır və onların gələcək fəaliyyətinə stimül verir.

Müasir dövrdə peşə bayramları yalnız təbrik və mərasimlərlə məhdudlaşmır. Bu günlərdə müxtəlif konfranslar, forumlar, sərgilər, mükafatlandırma tədbirləri və peşəkar müzakirələr təşkil olunur. Nəticə etibarilə, peşə bayramları cəmiyyətin inkişafında mühüm rol oynayan insanların əməyinə verilən yüksək qiymətin ifadəsidir. Bu bayramlar zəhmətkeş insanlara ehtiramın, peşəkarlığa hörmətin və

əmək dəyərlərinin təbliğinin bariz nümunəsidir. Azərbaycanda qeyd olunan peşə bayramları ölkənin sosial-mədəni həyatının mühüm tərkib hissəsi olmaqla yanaşı, əməksevərlik, məsuliyyət və vətənə xidmət kimi ali dəyərlərin yaşadılmasına xidmət edir. Peşə bayramları hər bir sahənin inkişafına töhfə verən insanların fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi və gələcək nəsillərə örnək göstərilməsi baxımından böyük əhəmiyyət daşıyır.

I İştirakçı: 5 Oktyabr Müəllimlər Günü

Müəllim – Cəmiyyətin Memarı, Gələcəyin Qurucusu

Hər bir xalqın inkişaf tarixində müəllimlərin xüsusi yeri olmuşdur. Dövlətlərin qüdrəti, cəmiyyətlərin tərəqqisi, elmin və mədəniyyətin yüksəlişi bilavasitə müəllim əməyinin nəticəsidir. Bəşəriyyət tarixində müəllimlik yalnız peşə deyil, həm də müqəddəs missiya hesab edilmişdir. Məhz buna görə də dünyanın bir çox ölkələrində müəllimlərə ehtiramın ifadəsi kimi xüsusi günlər təsis edilmişdir. Bu günlər arasında ən nüfuzlularından biri 5 Oktyabr – Ümumdünya Müəllimlər Günüdür. Ümumdünya Müəllimlər Günü ilk dəfə 1994-cü ildən etibarən qeyd olunmağa başlanmışdır. Bu günün təsis edilməsinin əsas səbəbi 1966-cı il oktyabrın 5-də Parisdə keçirilən beynəlxalq konfransda qəbul edilmiş “Müəllimlərin Statusu Haqqında UNESCO və Beynəlxalq Əmək Təşkilatının Təvsiyələri” sənədinin ildönümünün qeyd olunması idi. Həmin sənəd müəllimlərin hüquq və vəzifələrini, əmək şəraitini, peşə hazırlığını və sosial təminatını müəyyən edən ilk beynəlxalq normativ sənədlərdən biri hesab olunur. 1997-ci ildə isə ali təhsil müəssisələrində çalışan pedaqoqların hüquqlarını əhatə edən əlavə təvsiyələr qəbul edilmişdir. Ümumdünya Müəllimlər Günü məhz bu tarixi qərarların əhəmiyyətini vurğulamaq məqsədi daşıyır. İnsanlıq tarixində böyük dövlət adamlarının, alimlərin və mütəfəkkirlərin həyatına nəzər saldıqda müəllimlərin onların taleyində həlledici rol oynadığını görürük. Makedoniyalı İsgəndərin müəllimi qədim yunan filosofu Aristotel olmuşdur. Aristotelin verdiyi təhsil gələcək sərkərdənin dünyagörüşünün formalaşmasına mühüm təsir göstərmişdir.

Şərq dünyasının dahi mütəfəkkirləri – Nizami Gəncəvi, Nəsirəddin Tusi, Məhəmməd Füzuli və başqaları da elm və təhsilin cəmiyyətin inkişafındakı rolunu yüksək qiymətləndirmişlər. Nizami Gəncəvi müəllimi insanı kamilləşdirən, onu cəhalətdən qurtaran bir nur mənbəyi kimi təsvir etmişdir.

Azərbaycan tarixində müəllimlik peşəsi həmişə yüksək hörmətlə qarşılanmışdır. XIX əsrin ikinci yarısında milli maarifçilik hərəkatının formalaşmasında müəllimlər əvəzsiz rol oynamışlar. Görkəmli maarifçi Həsən bəy Zərdabi xalqın savadlanmasını milli tərəqqinin əsas şərti hesab edirdi. O, ilk Azərbaycan dilli qəzet olan “Əkinçi” vasitəsilə təhsilin vacibliyini təbliğ edirdi. Azərbaycanın görkəmli pedaqoqları sırasında Firidun bəy Köçərli, Süleyman Sani Axundov, Üzeyir Hacıbəyli kimi şəxsiyyətlərin adları xüsusi ehtiramla çəkilir. Onların fəaliyyəti ölkədə milli təhsil sisteminin inkişafına mühüm töhfələr vermişdir.

Müəllim yalnız bilik ötürən şəxs deyil. O, gələcək nəsillərin mənəvi və intellektual formalaşmasına rəhbərlik edən şəxsiyyətdir. Hər bir həkimin, mühəndisin, alimin, hərbiçinin, dövlət xadiminin uğurunun təməlinə müəllim əməyi dayanır. Bu mənada müəllim cəmiyyətin gələcəyini formalaşdıran əsas qüvvələrdən biridir. Məşhur dövlət xadimi Mustafa Kamal Atatürk deyirdi: “Yeni nəsil sizin əsəriniz olacaqdır.” Bu fikir müəllim peşəsinin məsuliyyətini və əhəmiyyətini aydın şəkildə ifadə edir. Rəqəmsal texnologiyaların sürətlə inkişaf etdiyi XXI əsrdə müəllimlərin rolu daha da artmışdır. İnformasiya bolluğu şəraitində şagirdlərə düzgün istiqamət vermək, onlarda tənqidi düşüncə formalaşdırmaq və vətəndaş məsuliyyəti aşılamaq müəllimin əsas vəzifələrindən biridir.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının və UNESCO-nun hesabatlarında müəllimlərin keyfiyyətli təhsilin təmin edilməsində əsas amil olduğu xüsusi vurğulanır. Ümumdünya Müəllimlər Günü də məhz bu peşənin cəmiyyət həyatındakı əvəzsiz rolunu diqqət mərkəzinə gətirmək məqsədi daşıyır.

Azərbaycan xalqı tarixən müəllimə böyük hörmət bəsləmişdir. “Müəllimdən ucadır bir ad tanısan?” deyən xalqımız bu peşənin müqəddəsliyini əsrlər boyu yaşatmışdır. Bu gün də ölkəmizdə təhsil sahəsində aparılan islahatlar, müəllimlərin sosial rifahının yaxşılaşdırılması istiqamətində görülən işlər onların cəmiyyət üçün əhəmiyyətinin göstəricisidir.

5 Oktyabr – Ümumdünya Müəllimlər Günü yalnız peşə bayramı deyil, həm də elmə, maarifə və gələcəyə verilən dəyərin təntənəsidir. Bu gün münasibətilə bütün müəllimləri təbrik edir, onların şərəfli və məsuliyyətli fəaliyyətində yeni uğurlar arzulayırıq. Çünki müəllim işığı sönməyən məşəl, tərəqqiyə aparan yolun ən etibarlı bələdçisidir.

II İştirakçı: Qüdrətli Ordunun Şanlı Tarixi: 26 İyun – Silahlı Qüvvələr Günü

Hər bir dövlətin mövcudluğunu təmin edən əsas amillərdən biri onun güclü ordusudur. Tarix boyu xalqların taleyi çox vaxt onların hərbi qüdrəti ilə müəyyənlanmış, güclü orduya malik dövlətlər öz müstəqilliyini qorumağı və milli maraqlarını müdafiə etməyi bacarmışlar. Azərbaycan xalqının da çoxəsrlik dövlətçilik tarixində ordu quruculuğu xüsusi yer tutmuş, Vətənin müdafiəsi müqəddəs vəzifə hesab edilmişdir. Məhz buna görə də hər il 26 İyun – Silahlı Qüvvələr Günü ölkəmizdə böyük qürur və ehtiram hissi ilə qeyd olunur.

Bu əlamətdar gün yalnız hərbiçilərin peşə bayramı deyil, həm də Azərbaycan dövlətçiliyinin, milli təhlükəsizliyinin və xalqımızın qəhrəmanlıq salnaməsinin təntənəsidir. Azərbaycan ərazisində mövcud olmuş qədim dövlətlər hər zaman güclü hərbi qüvvələrə malik olmuşlar. E.ə. IV əsrdə yaranmış Atropatena dövləti, sonralar Qafqaz Albaniyası, Şirvanşahlar, Sacilər, Salarilər, Atabəylər və Ağqoyunlu-Qaraqoyunlu dövlətləri öz sərhədlərini məhz qüdrətli ordular vasitəsilə qoruyurdular. Xüsusilə XV-XVI əsrlərdə Azərbaycan dövlətçilik tarixində mühüm yer tutan Səfəvilər imperiyasının banisi olan Şah İsmayıl Xətai qısa müddətdə regionun ən güclü hərbi sistemlərindən birini yaratmağa nail olmuşdu. Onun

rəhbərlik etdiyi qızılbaş ordusu Yaxın Şərqi siyasi xəritəsini dəyişdirən qüvvəyə çevrilmişdi. Tarixi mənbələr göstərir ki, Azərbaycan torpaqları əsrlər boyu saysız-hesabsız işğal cəhdlərinə məruz qalsa da, xalqımız öz qəhrəman oğulları sayəsində dövlətçilik ənənələrini yaşatmağı bacarmışdır.

Müasir Azərbaycan Ordusunun tarixi 1918-ci ildə yaradılmış Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ilə bağlıdır. 1918-ci il mayın 28-də müsəlman Şərqi ilk demokratik respublika elan edildikdən sonra dövlətin qarşısında duran ən vacib vəzifələrdən biri milli ordu yaratmaq idi.

1918-ci il iyunun 26-da Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökuməti tərəfindən Müsəlman Korpusunun Əlahiddə Azərbaycan Korpusu adlandırılması barədə qərar qəbul edildi. Həmin tarix sonradan Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin yaranma günü kimi tarixə düşdü. Cümhuriyyət rəhbərləri yaxşı anlayırdılar ki, müstəqilliyi qorumağın yeganə yolu güclü ordudan keçir. Buna görə də qısa müddət ərzində hərbi hissələr yaradıldı, zabit hazırlığı təşkil edildi və milli hərbi məktəblərin əsası qoyuldu. Azərbaycanın ilk hərbi naziri general Xosrov bəy Sultanov olsa da, sonrakı dövrdə bu vəzifəyə məşhur sərkərdə Səməd bəy Mehmandarov təyin edildi. Çar Rusiyası ordusunda artilleriya generalı rütbəsinə qədər yüksəlmiş Mehmandarov milli ordunun formalaşmasında müstəsna xidmətlər göstərdi. Onunla yanaşı, “artilleriyanın Allahı” adlandırılan general Əliağa Şıxlinski də Azərbaycan hərbi tarixinin ən görkəmli simalarından biri kimi ordunun inkişafına böyük töhfələr verdi. 1919-cu ilin sonlarına yaxın Azərbaycan Ordusunun şəxsi heyətinin sayı artıq 40 min nəfərə çatmışdı. Həmin dövr üçün bu, olduqca böyük göstərici hesab olunurdu. 1920-ci ilin aprelində Azərbaycan bolşevik Rusiyası tərəfindən işğal olunduqdan sonra milli ordu fəaliyyətini dayandırdı. Buna baxmayaraq, azərbaycanlı hərbiçilər sonrakı onilliklər ərzində müxtəlif cəbhələrdə qəhrəmanlıq nümunələri göstərdilər. 1941-1945-ci illərdə İkinci Dünya müharibəsində Azərbaycandan təxminən 700 min nəfər iştirak etmişdi. Onlardan 300 mindən çoxu döyüş meydanlarında həlak olmuşdur. Müharibə dövründə 123 azərbaycanlı Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adına layiq görülmüş, minlərlə insan orden və medallarla təltif edilmişdir.

Əfsanəvi general Həzi Aslanov isə iki dəfə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adına layiq görülmüş nadir sərkərdələrdən biri idi. Onun döyüş yolu hərbi tarixinin ən parlaq səhifələrindən hesab olunur. 1991-ci ildə Azərbaycan yenidən dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra qarşıda duran əsas məsələlərdən biri müasir milli ordu yaratmaq idi. Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzü bu vəzifəni daha da aktuallaşdırmışdı. Lakin ölkədə hökm sürən siyasi qeyri-sabitlik və idarəetmədəki problemlər ordunun formalaşmasına mənfi təsir göstərirdi. 1993-cü ildə xalqın tələbi ilə hakimiyyətə qayıdan ümummilli lider Heydər Əliyev ordu quruculuğunu dövlət siyasətinin prioritet istiqamətinə çevirdi. Onun rəhbərliyi ilə vahid komandanlıq sistemi yaradıldı, nizami hərbi hissələr formalaşdırıldı, fərarilik hallarının qarşısı alındı və peşəkar zabit korpusu təşkil edildi. 1994-cü ildə əldə olunan atəşkəs Azərbaycan Ordusunun gücləndirilməsi üçün əlverişli şərait yaratdı.

1998-ci il mayın 22-də imzalanan fərmanla 26 iyun tarixi rəsmi olaraq Silahlı Qüvvələr Günü elan edildi. Son iyirmi il ərzində Azərbaycan Ordusu dünyanın ən sürətlə inkişaf edən ordularından birinə çevrilmişdir. Dövlət büdcəsindən müdafiə və təhlükəsizlik sahəsinə ayrılan vəsait dəfələrlə artırılmış, müasir silah və texnikalar alınmışdır. Azərbaycan Türkiyə, Pakistan, İsrail, İtaliya və digər ölkələrlə hərbi əməkdaşlığı genişləndirmiş, ordunun döyüş hazırlığı ən yüksək səviyyəyə çatdırılmışdır. Bu gün Azərbaycan Ordusu müasir pilotsuz uçuş aparatları, yüksək dəqiqlikli raket sistemləri, müasir hava hücumundan müdafiə vasitələri və digər qabaqcıl texnologiyalarla təchiz olunmuşdur.

2020-ci il sentyabrın 27-də başlayan Vətən müharibəsi Azərbaycan Ordusunun gücünü bütün dünyaya nümayiş etdirdi. 44 gün davam edən hərbi əməliyyatlar nəticəsində Ermənistan silahlı qüvvələri darmadağın edildi.

Müharibə zamanı Füzuli, Cəbrayıl, Zəngilan, Qubadlı şəhərləri və yüzlərlə kənd işğaldan azad olundu. Noyabrın 8-də Şuşa şəhərinin azad edilməsi isə müharibənin taleyini həll edən dönüş nöqtəsi oldu.

Azərbaycan Ordusu cəmi 44 gün ərzində təxminən 300-dən çox yaşayış məntəqəsini işğaldan azad etdi. 2020-ci il noyabrın 10-da imzalanan üçtərəfli bəyanat Ermənistanın kapitulyasiyasını təsdiqlədi. Bu Zəfər Azərbaycan hərbi tarixinin ən möhtəşəm qələbəsi kimi yadda qaldı.

Ordunun qəhrəman övladları

Vətən müharibəsi zamanı yüzlərlə hərbi misilsiz qəhrəmanlıq göstərdi. Azərbaycan Respublikasının “Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı” adı ilə təltif edilmiş igidlər xalqımızın qürur mənbəyinə çevrildilər. Şəhidlərimizin qanı bahasına qazanılmış Zəfər Azərbaycan xalqının milli birliyinin, əzminin və vətən sevgisinin təntənəsinə çevrildi. Dünya təcrübəsi sübut edir ki, dövlətin təhlükəsizliyi və inkişafı güclü ordudan keçir. Bu gün Azərbaycan Ordusu yalnız regionun deyil, dünyanın ən peşəkar və döyüş qabiliyyətli ordularından biri hesab olunur.

26 İyun – Silahlı Qüvvələr Günü xalqımızın qəhrəmanlıq tarixini, dövlətimizin qüdrətini və müstəqilliyimizin təminatçısı olan Azərbaycan əsgərinin şərəfli xidmətini təcəssüm etdirən əlamətdar gündür.

Bu bayram münasibətilə Vətənimizin keşiyində ayıq-sayıq dayanan bütün hərbi qulluqçuları, müharibə veteranlarını, qazilərimizi və şəhid ailələrini dərin ehtiramla salamlayırıq. Qoy üçrəngli bayrağımız daim zirvələrdə dalğalansın, Azərbaycan Ordusu isə müstəqilliyimizin və dövlətçiliyimizin əbədi təminatçısı olaraq qalmaqda davam etsin.

III İştirakçı: Qara Qızıldan Doğan Tərəqqi: Azərbaycan Neftçilərinin Şanlı Əməyi; 20m Sentyabr Neftçilər Günü

Azərbaycanın adı dünya tarixində neftlə ən sıx bağlı olan ölkələrdən biri kimi çəkilir. Min illər boyu Abşeron torpağında yerin təkindən çıxan neft yalnız iqtisadi sərvət deyil, həm də xalqımızın taleyini, dövlətimizin inkişaf yolunu və ölkəmizin beynəlxalq nüfuzunu müəyyən edən strateji amilə çevrilmişdir. Məhz buna görə də hər il sentyabrın 20-si ölkəmizdə Neftçilər Günü kimi qeyd olunur. Bu əlamətdar tarix Azərbaycan neft sənayesinin inkişafında xidmətləri olan minlərlə fədakar insanın əməyinə verilən yüksək qiymətin ifadəsidir.

Dünyanın ən qədim neft məkanlarından biri

Tarixi mənbələr göstərir ki, Azərbaycan ərazisində neftdən istifadə tarixi minilliklərə söykənir. Hələ eramızdan əvvəl VII-VI əsrlərdə Abşeron yarımadasında təbii şəkildə yer səthinə çıxan neftdən məişətdə, işıqlandırmada və müxtəlif müalicə məqsədləri üçün istifadə olunurdu.

Ərəb səyyahları və tarixçiləri IX-X əsrlərdə Bakı ətrafındakı neft yataqları haqqında geniş məlumat vermişlər. Məşhur ərəb tarixçisi Əl-Məsudi Xəzər sahillərində yanan torpaqlar və neft quyuları barədə yazırdı. XIII əsrdə yaşamış səyyah Marko Polo da Abşerondakı neft yataqlarından bəhs etmiş, burada çıxarılan neftin müxtəlif ölkələrə daşındığını qeyd etmişdir.

Tarixçilərin araşdırmalarına görə, XVI-XVII əsrlərdə Bakı ətrafında yüzlərlə əl ilə qazılmış neft quyusu fəaliyyət göstərirdi. Həmin dövrdə neft karvanlarla İran, Orta Asiya və digər regionlara ixrac olunurdu.

Azərbaycan dünya neft sənayesinin beşiyi hesab olunur. 1846-cı ildə Bakı yaxınlığındakı Bibiheybət yatağında dünyada ilk dəfə mexaniki üsulla neft quyusu qazılmışdır. Bu hadisə ABŞ-ın Pensilvaniya ştatında qazılmış məşhur neft quyusundan düz 13 il əvvəl baş vermişdir.

1846-cı ilin bu tarixi hadisəsi dünya energetika tarixində yeni dövrün başlanğıcı hesab edilir. Məhz Azərbaycanda ilk sənaye neft hasilatının əsası qoyulmuşdur.

XIX əsrin sonlarında Bakı dünyanın əsas neft mərkəzinə çevrildi. 1872-ci ildə neft sənayesində islahatların aparılması və neft sahələrinin hərraca çıxarılması xarici kapitalın ölkəyə axınını sürətləndirdi.

Bakı – dünyanın neft paytaxtı

XIX əsrin sonu və XX əsrin əvvəllərində Bakı dünyanın ən sürətlə inkişaf edən sənaye şəhərlərindən biri idi. Nobel qardaşları, Rotşildlər və digər məşhur sənayeçilər Bakı neftinə böyük sərmayələr yatırırırdılar.

1879-cu ildə Nobel qardaşları tərəfindən “Nobel qardaşları neft istehsalı şirkəti” yaradıldı. Onların fəaliyyəti nəticəsində neft hasilatı, emalı və daşınması sahəsində mühüm yeniliklər tətbiq edildi.

1901-ci ildə Bakı dünya neft hasilatının təxminən 50 faizini verirdi. Həmin il şəhərdə 11 milyondan çox ton neft hasil edilmişdi ki, bu da dünyanın bir çox ölkələrinin ümumi istehsalını üstələyirdi.

XX əsrin əvvəllərində Bakı təkcə neft istehsalının deyil, həm də mühəndislik və texnoloji yeniliklərin mərkəzinə çevrilmişdi. Dünyanın ilk neft tankerlərindən biri olan “Zoroastr” gəmisi məhz Bakı neftinin daşınması üçün istifadə olunmuşdur.

Azərbaycan nefti İkinci Dünya müharibəsində faşizm üzərində qələbənin qazanılmasında mühüm rol oynadı. Tarixi statistikaya görə, 1941-1945-ci illərdə Sovet İttifaqında hasil olunan neftin təxminən 70-75 faizi Azərbaycanın payına düşürdü. Müharibə illərində cəbhəyə göndərilən benzinin 80 faizi, sürtkü yağlarının isə 90 faizi Bakı neftçilərinin əməyi nəticəsində istehsal olunurdu.

1941-ci ildə Azərbaycanda rekord göstərici əldə edilərək 23,5 milyon ton neft hasil edilmişdi. Bu göstərici ölkənin neft tarixində ən yüksək nəticələrdən biri hesab olunur.

Adolf Hitlerin Qafqaza yürüş planlarının əsas məqsədlərindən biri Bakı neftini ələ keçirmək idi. Almanıyanın hərbi rəhbərliyi yaxşı anlayırdı ki, Bakı nefti olmadan Sovet ordusunun müqavimət göstərməsi çətin olacaqdır.

Azərbaycan neftçilərinin ən böyük nailiyyətlərindən biri də Xəzər dənizində neft hasilatının başlanması olmuşdur. 1949-cu il noyabrın 7-də açıq dənizdə ilk neft fontanı vurdu. Bu hadisə dünya neft sənayesində yeni mərhələnin başlanğıcı oldu.

Sonralar burada məşhur “Neft Daşları” salındı. Dünyada ilk dəfə açıq dənizdə yaradılmış bu unikal sənaye kompleksi mühəndislik möcüzəsi hesab edilir. Dənizin ortasında salınmış yollar, yaşayış binaları, istehsalat obyektləri və digər infrastruktur “Neft Daşları”nı əsl şəhərə çevirmişdi.

Azərbaycan neftçilərinin yaratdığı bu təcrübə sonradan dünyanın bir çox ölkələrində dəniz neft yataqlarının işlənilməsinə nümunə oldu.

Azərbaycanın müasir neft tarixində ən mühüm hadisələrdən biri 1994-cü il sentyabrın 20-də baş verdi. Həmin gün ümummilli lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə “Əsrin müqaviləsi” adlandırılan beynəlxalq neft sazişi imzalandı.

Saziş dünyanın 8 ölkəsini təmsil edən 11 böyük neft şirkətini bir araya gətirmişdi. Bu müqavilə Azərbaycanın iqtisadi inkişafında dönüş nöqtəsinə çevrildi və ölkəyə milyardlarla dollar investisiyanın cəlb olunmasına şərait yaratdı.

“Azəri-Çıraq-Günəşli” yataqlar blokunun işlənməsi Azərbaycanın dünya enerji bazarındakı mövqeyini daha da gücləndirdi.

Bakı-Tbilisi-Ceyhan: enerji tarixinin nəhəng layihəsi

2006-cı ildə istismara verilən Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac neft kəməri Azərbaycanın enerji tarixində yeni səhifə açdı.

Uzunluğu 1768 kilometr olan bu kəmər Xəzər neftini Aralıq dənizi sahillərinə çıxararaq Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyi və iqtisadi müstəqilliyi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb etdi.

Bu layihə regionun geosiyasi xəritəsini dəyişən ən böyük enerji layihələrindən biri kimi tarixə düşdü. Azərbaycanın iqtisadi yüksəlişində neftçilərin rolu danılmazdır. Çətin iqlim şəraitində, dənizin ortasında, yüksək məsuliyyət tələb edən istehsalat sahələrində çalışan neftçilər ölkənin enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasına mühüm töhfə verirlər. Onların əməyi nəticəsində Azərbaycan dünya enerji bazarında etibarlı tərəfdaş kimi tanınır və ölkənin sosial-iqtisadi inkişafı üçün mühüm maliyyə resursları formalaşır.

Neftçilər Günü – zəhmətə verilən qiymət

1994-cü ildə imzalanmış “Əsrin müqaviləsi”nin tarixi əhəmiyyətini nəzərə alaraq sentyabrın 20-si ölkəmizdə Neftçilər Günü elan edilmişdir. Bu gün Azərbaycan neft sənayesinin keçdiyi şərəfli yolun, neftçilərin fədakar əməyinin və dövlətimizin iqtisadi qüdrətinin rəmzi kimi qeyd olunur.

Azərbaycan neftçiləri təkcə enerji istehsalçıları deyil, həm də ölkənin inkişaf tarixini yazan insanlardır. Onların zəhməti nəticəsində qara qızıl xalqımızın rifahına, dövlətimizin qüdrətinə və Azərbaycanın dünya miqyasında nüfuzunun artmasına xidmət edir. Neftçilər Günü münasibətilə bu sahədə çalışan bütün fədakar insanları təbrik edir, onlara yeni uğurlar, möhkəm cansağlığı və təhlükəsiz fəaliyyət arzulayıırıq. Çünki Azərbaycanın inkişaf salnaməsində neftçilərin əməyi qızıl hərflərlə yazılmışdır.

IV İştirakçı: Xalqın Səsi və Ekranı: Televiziya və Radio İşçilərinin Şərəfli Missiyası

Müasir dünyada informasiya cəmiyyətin inkişafını müəyyən edən əsas amillərdən biridir. İnsanların məlumatlandırılması, maarifləndirilməsi, mədəni dəyərlərin qorunması və milli ideyaların təbliği işində televiziya və radio mühüm rol oynayır. Bir əsrə yaxın müddətdə Azərbaycan radiosu, yetmiş ildən artıq dövrdə isə milli televiziya xalqımızın həyatının ayrılmaz hissəsinə çevrilmişdir. Bu baxımdan hər il 6 noyabr tarixinin ölkəmizdə Televiziya və Radio İşçiləri Günü kimi qeyd olunması təsadüfi deyil. Bu əlamətdar gün Azərbaycan informasiya məkanının formalaşmasında, milli mədəniyyətimizin təbliğində və dövlətçiliyimizin möhkəmləndirilməsində mühüm xidmətləri olan minlərlə televiziya və radio əməkdaşının peşə bayramıdır.

Azərbaycanın radio tarixi XX əsrin əvvəllərinə təsadüf edir. 1926-cı il noyabrın 6-da Bakı şəhərində ilk radiostansiya fəaliyyətə başladı və efirdən tarixi “Danışır Bakı!” ifadəsi səsləndi. Bu hadisə Azərbaycanın informasiya və mədəniyyət tarixində yeni mərhələnin başlanğıcı oldu. Həmin gündən etibarən radio ölkənin ictimai-siyasi və mədəni həyatında mühüm rol oynamağa başladı.

İlk illərdə radio əsasən xəbərlərin, hökumət məlumatlarının və musiqi proqramlarının yayımı ilə məşğul olurdu. Lakin qısa müddətdə radio maarifləndirici, ədəbi-bədii və elmi verilişlərin əsas platformasına çevrildi.

1930-cu illərdə Azərbaycan Radiosunun yayım dairəsi xeyli genişləndi. Ölkənin müxtəlif bölgələrində radio qovşaqları yaradıldı və minlərlə insan ilk dəfə xəbərləri radio vasitəsilə dinləməyə başladı.

Müharibə illərində radionun tarixi rolu

İkinci Dünya müharibəsi dövründə radio cəbhə ilə arxa cəbhə arasında ən mühüm informasiya körpüsü idi. Müharibə xəbərləri, qələbə məlumatları və vətənpərvərlik çağırışları məhz radio vasitəsilə xalqa çatdırılırdı. 1941-ci ildən etibarən Azərbaycan Beynəlxalq Radiosu xarici dillərdə yayımlara başladı və ölkənin səsini dünya ictimaiyyətinə çatdırdı. Bu radio sonrakı illərdə Azərbaycanın beynəlxalq informasiya siyasətində mühüm rol oynadı. Müharibə dövründə radio təkcə xəbər mənbəyi deyil, həm də insanların mənəvi dayaq nöqtəsi idi. Minlərlə ailə cəbhədən gələn xəbərləri məhz radio vasitəsilə öyrənirdi.

Azərbaycan televiziyasının tarixi isə 1956-cı il fevralın 14-də başlayır. Həmin gün Bakı Televiziya Mərkəzindən ilk televiziya yayımı həyata keçirildi. İlk efir günündə tanınmış aktrisa Nəcibə Məlikova tamaşaçıları “Göstərir Bakı!” sözləri ilə salamladı. Daha sonra tamaşaçılara “Bəxtiyar” bədii filmi təqdim olundu. Bu hadisə Azərbaycan mədəniyyətinin və informasiya sisteminin inkişafında yeni mərhələ açdı. Televiziyanın yaranması ilə ölkənin ictimai həyatı yeni məzmun qazandı. İnsanlar artıq hadisələri yalnız eşitmir, həm də canlı şəkildə izləyə bilirdilər.

Televiziyanın qızıl dövrü

1960-1980-ci illər Azərbaycan televiziyasının inkişaf mərhələsi kimi xarakterizə olunur. Bu dövrdə televiziya milli mədəniyyətin, incəsənətin və ədəbiyyatın təbliğində mühüm tribuna rolunu oynayırdı.

Xalq artistləri, yazıçılar, bəstəkarlar və alimlər televiziya vasitəsilə geniş auditoriyaya təqdim olunurdu. “Səhər görüşləri”, “Xəbərlər”, “Dalğa”, “Ekran və zaman”, “Bulaq”, “Musiqi xəzinəsi” kimi verilişlər tamaşaçıların böyük rəğbətini qazanmışdı. Azərbaycan televiziyası ölkənin ilk teletamaşalarının, televiziya filmlərinin və canlı konsertlərinin yayımlandığı mədəniyyət məktəbinə çevrilmişdi.

Müstəqillik dövrü və media məkanının yenilənməsi

1991-ci ildə Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini bərpa etməsi televiziya və radio sahəsində də yeni imkanlar yaratdı. Özəl televiziya və radio kanalları fəaliyyətə başladı, informasiya məkanı daha da genişləndi.

1990-cı illərin sonlarından etibarən ölkədə müasir yayım texnologiyalarının tətbiqi sürətləndi. Peyk yayımı, rəqəmsal texnologiyalar və internet televiziyaları informasiya mühitini tamamilə dəyişdirdi.

Bu gün Azərbaycan televiziya və radiosu müasir texnologiyalar əsasında fəaliyyət göstərir, ölkənin ictimai-siyasi, iqtisadi və mədəni həyatını operativ şəkildə işıqlandırır. Televiziya və radio təkcə informasiya vasitəsi deyil, həm də milli yaddaşın qoruyucusudur. Onların arxivlərində Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatı, görkəmli şəxsiyyətləri, mədəniyyət xadimləri və tarixi hadisələri əks etdirən minlərlə qiymətli material saxlanılır.

Bu baxımdan radio və televiziya gələcək nəsillər üçün əvəzsiz tarixi mənbə rolunu oynayır. Məhz buna görə ümummilli lider Heydər Əliyev Azərbaycan Televiziyasını xalqın milli sərvəti adlandırmışdı.

Qarabağ həqiqətlərinin dünyaya çatdırılmasında medianın rolu

Azərbaycan televiziya və radiosu uzun illər ərzində Ermənistanın işğalçılıq siyasəti və Qarabağ həqiqətlərinin beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılmasında mühüm rol oynamışdır. 2020-ci il Vətən müharibəsi zamanı televiziya və radio əməkdaşları informasiya cəbhəsində fədakarlıq göstərərək cəbhə bölgələrindən operativ məlumatlar təqdim etmiş, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasına mühüm töhfə vermişlər.

Rəqəmsallaşma və süni intellekt dövründə televiziya və radionun qarşısında yeni vəzifələr dayanır. Operativlik, obyektivlik və peşəkarlıq müasir media işçisinin əsas keyfiyyətlərinə çevrilmişdir.

İnternet və sosial şəbəkələrin geniş yayıldığı bir dövrdə televiziya və radio öz etibarlılığı və peşəkar yanaşması ilə cəmiyyətdə mühüm mövqeyini qoruyub saxlayır. 6 Noyabr – Televiziya və Radio İşçiləri Günü Azərbaycan mediasının keçdiyi şərəfli yolu xatırlamaq, bu sahədə çalışan insanların əməyini qiymətləndirmək üçün mühüm tarixdir. Bu gün həm də ölkənin informasiya təhlükəsizliyinin təmin edilməsində, milli-mənəvi dəyərlərin qorunmasında və cəmiyyətin maarifləndirilməsində xidmətləri olan peşəkar media nümayəndələrinə ehtiram günüdür. Televiziya və radio işçiləri yalnız xəbərləri çatdıran insanlar deyil, həm də xalqın səsini, tarixini, mədəniyyətini və mənəvi dəyərlərini gələcək nəsillərə ötürən fədakar ziyalılardır. Onların əməyi sayəsində ölkənin hər bir uğuru, hər bir tarixi hadisəsi və hər bir mədəni nailiyyəti milyonlarla insanın evinə çatır.

Bu əlamətdar gün münasibətilə bütün televiziya və radio əməkdaşlarını təbrik edir, onlara yaradıcılıq uğurları, möhkəm cansağlığı və yeni nailiyyətlər arzulayırıq.

Bayramlar insanlığın mənəvi yaddaşını yaşadan, nəsillər arasında körpü yaradan, milli və ümumbəşəri dəyərləri gələcəyə daşıyan mühüm mədəni hadisələrdir. Hər bir bayram özündə bir xalqın tarixini, adət-ənənələrini, sevincini, mübarizəsini və gələcəyə olan ümidlərini əks etdirir. Məhz buna görə də bayramlar təkcə təqvim günləri deyil, həm də cəmiyyətin mənəvi bütövlüyünü qoruyan, insanları birlik və həmrəyliyə çağıran dəyərli sosial institutlardır.

Müasir dövrdə qloballaşma proseslərinin sürətlə inkişaf etdiyi bir zamanda milli-mənəvi dəyərlərin qorunması və gələcək nəsillərə ötürülməsi daha da aktuallaşır. Bayramların tarixi, mahiyyəti və cəmiyyət həyatındakı rolu haqqında məlumatların sistemli şəkildə öyrənilməsi gənc nəslin milli kimlik şüurunun formalaşmasına, vətənpərvərlik hisslərinin güclənməsinə və mədəni irsə bağlılığının artmasına mühüm töhfə verir. Təhsil müəssisələrində, kitabxanalarda, mədəniyyət ocaqlarında və ictimai təşkilatlarda keçirilən tədbirlər bu baxımdan xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Bu metodik vəsaitdə təqdim olunan materiallar müxtəlif bayramların yaranma tarixi, inkişaf mərhələləri, ənənələri və cəmiyyət həyatındakı əhəmiyyəti barədə

geniş təsəvvür yaratmaq məqsədi daşıyır. Vəsaitdən istifadə edən müəllimlər, kitabxanaçılar, mədəniyyət işçiləri və digər mütəxəssislər müxtəlif yaş qrupları üçün maarifləndirici tədbirlər, sərgilər, dəyirmi masalar, müzakirələr, viktorinalar və ədəbi-bədii gecələr təşkil edə bilirlər. Bu isə öz növbəsində bayramların mahiyyətinin daha dərindən dərk edilməsinə, onların tərbiyəvi və maarifləndirici imkanlarından səmərəli istifadə olunmasına şərait yaradır.

Unutmaq olmaz ki, hər bir bayram insanları bir araya gətirən, sevinc və ümid hisslərini paylaşıran mənəvi dəyərdir. Bayramlar insanların qəlbində xeyirxahlıq, mərhəmət, dostluq, həmrəylik və qarşılıqlı hörmət kimi ali insani keyfiyyətləri möhkəmləndirir. Onlar bizə keçmişimizi xatırladır, bu günümüzü dəyərləndirməyi öyrədir və gələcəyə inamla baxmağa stimül verir. Tarixi şəxsiyyətlərin, görkəmli dövlət və elm adamlarının, sənətkarların yaratdıqları irs də məhz belə günlərdə daha çox yada salınır, cəmiyyətə təqdim olunur və yeni nəsillər tərəfindən mənimsənilir.

Bayramların fəlsəfəsində insanın zamana münasibəti, yaddaşın qorunması və həyatın mənasının dərk olunması kimi dərin məqamlar öz əksini tapır. Hər bayram bir tərəfdən keçmişin təcrübəsini yaşadır, digər tərəfdən gələcəyə aparan mənəvi yol xəritəsini formalaşdırır. Bu mənada bayramlar yalnız sevinc və şənlik məkanı deyil, həm də düşüncə, xatirə və özünüdərk məkanıdır. İnsan öz milli köklərini, mənsub olduğu mədəniyyəti və cəmiyyət qarşısındakı məsuliyyətini məhz belə günlərdə daha aydın hiss edir. Nəticə etibarilə, bayramların öyrənilməsi və təbliği milli-mədəni irsin qorunmasının mühüm istiqamətlərindən biridir. Bu metodik vəsaitin əsas məqsədi də müxtəlif bayramlar haqqında bilikləri sistemləşdirmək, onların tarixi və mənəvi əhəmiyyətini geniş auditoriyaya çatdırmaq, xüsusilə gənc nəslin milli-mənəvi dəyərlərə hörmət ruhunda tərbiyəsinə dəstək verməkdir. Ümid edirik ki, vəsaitdə yer alan materiallar oxucular üçün faydalı mənbəyə çevriləcək, keçiriləcək tədbirlərin məzmununun zənginləşdirilməsinə xidmət edəcək və bayramlarımızın yaşadılması, təbliği və gələcək nəsillərə ötürülməsi işinə öz töhfəsini verəcəkdir.

Çünki bayramlar xalqın ruhudur, tarixinin canlı yaddaşındır, milli kimliyinin daşıyıcısıdır. Bu ruh yaşadıqca xalq yaşayır, onun dəyərləri yaşayır, gələcəyi yaşayır. Bayramlarımızın işığında keçmişimizi dərk edir, bu günümüzü qiymətləndirir və sabahımıza daha böyük inamla addımlayırıq. Bu mənəvi xəzinənin qorunması isə hər birimizin vətəndaşlıq borcu və gələcək nəsillər qarşısında müqəddəs məsuliyyətidir.

Ədəbiyyat siyahısı:

Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsi. – Bakı: Hüquq ədəbiyyatı nəşriyyatı, son nəşr. (İş günü hesab edilməyən bayram günləri haqqında maddələr).

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası. – Bakı: Hüquq ədəbiyyatı nəşriyyatı, son nəşr.

Azərbaycan Milli Ensiklopediyası. 10 cildə. – Bakı: Azərbaycan Milli Ensiklopediyası Elmi Mərkəzi, 2007–. (Milli bayramlar, Novruz, dövlət bayramları haqqında məqalələr).

Əhmədov, H., Bəşirli, X. Xalq bayramları və inancların milli-mənəvi dəyərlərimizin formalaşmasında rolu: monoqrafiya. – Bakı, 2023.

Novruz Ensiklopediyası. – Bakı: Şərq-Qərb, 2008.

Quliyev, M. Azərbaycan xalq mərasimləri və bayramları. – Bakı: Elm, 1993.

Azərbaycan etnoqrafiyası. 3 cildə. – Bakı: Şərq-Qərb, 2007.

Azərbaycan folkloru antologiyası. – Bakı: Elm.

Azərbaycanın milli-mənəvi dəyərləri. – Bakı: Elm və Təhsil.

Əlamətdar və tarixi günlər təqvimi. – Bakı: Azərbaycan Milli Kitabxanası (illik nəşr).

DÖVRİ MƏTBUAT

Azərbaycan qəzeti. – Bakı.

Xalq qəzeti. – Bakı.

Respublika qəzeti. – Bakı.

525-ci qəzet. – Bakı.

Ədəbiyyat qəzeti. – Bakı.

Mədəniyyət qəzeti. – Bakı.

Azərbaycan jurnalı. – Bakı.